

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

istikrar enstitüsü

Mali İzleme Raporu

- 2008 Yılı Mart ve Nisan Ayları
Bütçe Sonuçları
- Orta Vadeli Mali Çerçeve ve Geleceğe
Yönelik Maliye Politikaları : Mali Disiplinde
Gevşeme Tartışmaları Ne Anlama Geliyor?

© 2008 TEPAV | ISE

Bu rapordaki tüm bilgiler kaynak gösterilmesi kaydıyla kullanılabilir.

I. 2008 Yılı Mart ve Nisan Ayları Bütçe Uygulama Sonuçları

A. Merkezi Yönetim 2008 Yılı Mart ve Nisan Ayları Bütçe Sonuçlarına Kısa Bakış-Yönetici Özeti

Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan bütçe uygulama sonuçlarına göre, merkezi yönetim bütçesi Mart ayı sonu itibarı ile 4,4 milyar YTL açık vermiştir. Nisan ayı sonunda ise bu açık 5,4 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Bu durum, yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre bütçe açığının % 31,2 oranında arttığına işaret etmektedir. Nisan ayında ise bütçe dengesindeki bozulma geçen yılın aynı dönemine göre % 1,3 artış seviyesine gerilemiştir.

Yılın ilk iki ayında merkezi yönetim bütçesinde gözlemlenen nisbeten olumlu performansta, Mart ayı sonuçları ile birlikte bir bozulma gözlemlenmiş; ancak, bu durum Nisan ayında önemli ölçüde düzelmeye dönmüştür. Nitekim, Mart ayı içinde merkezi yönetim bütçesi 4.9 milyar YTL'lik açık vermiş ve faiz dışı dengede de 116 milyon YTL'lik bir açık oluşmuştur. Böylece Mart ayı gerçekleştirmeleri yılın ilk iki ayında bütçede gözlenen görece performansın tersine bir gelişim sergilemiştir. Öte yandan, yılın ilk çeyreğinde resmi tanımlı faiz dışı denge, geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık % 26 oranında azalarak, 9,4 milyar YTL fazla olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık Nisan ayı sonunda faiz dışı fazla 12,5 milyar YTL gerçekleşmiş ve geçen yılın aynı dönemine göre % 8,8 azalmıştır.

Tablo 1. Merkezi Yönetim Bütçesi 2008 Mart-Nisan Gerçekleşmeleri (2007 Yılı ile Karşılaştırmalı)

<i>milyon YTL</i>	Mar.07	Mar.08	Değişim (%)	2007 Yıl Son. Göre Gerç.	2008 Öde. Göre Gerç.	Nis.07	Nis.08	Değişim (%)	2007 Yıl Son. Göre Gerç.	2008 Öde. Göre Gerç.
Harcamalar	49.442	51.562	4,29	24,30	23,17	65.805	70.200	6,68	32,34	31,54
1-Faiz Hariç Harcama	33.475	37.811	12,95	21,63	22,70	46.757	52.283	11,82	30,21	31,39
Personel Giderleri	11.192	12.513	11,80	25,70	25,71	14.813	16.526	11,57	34,01	33,95
Sosyal Gv.Kur. Devlet Primi	1.406	1.585	12,79	24,23	24,75	1.846	2.074	12,35	31,82	32,38
Mal ve Hizmet Alımları	3.461	3.780	9,21	15,62	16,50	5.343	5.613	5,05	24,12	24,50
Cari Transferler	14.857	17.514	17,89	23,49	25,31	20.609	24.046	16,68	32,58	34,74
Sermaye Giderleri	1.258	930	-26,06	9,74	7,90	2.334	1.926	-17,46	18,07	16,36
Sermaye Transferleri	438	546	24,62	12,37	26,19	715	686	-3,98	20,18	32,93
Borç Verme	863	943	9,25	24,29	23,96	1.098	1.412	28,59	30,92	35,90
Yedek Ödenekler	0	0				0	0			
2-Faiz Harcamaları	15.967	13.751	-13,88	32,76	24,56	19.047	17.916	-5,94	39,09	31,99
Gelirler	46.109	47.188	2,34	24,32	23,07	60.424	64.751	7,16	31,87	31,65
1-Genel Bütçe Gelirleri	45.433	45.330	-0,23	24,66	22,73	58.831	62.446	6,14	31,93	31,32
Vergi Gelirleri	33.941	40.256	18,60	22,21	23,51	43.800	53.158	21,36	28,66	31,05
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.479	1.016	-31,34	18,71	11,31	3.114	3.787	21,58	39,40	42,18
Faizler, Paylar ve Cezalar	3.932	3.792	-3,56	25,17	26,86	5.780	5.103	-11,72	37,00	36,14
Sermaye Gelirleri	5.882	38	-99,35	96,78	0,88	5.916	57	-99,04	97,35	1,32
Alınan Bağış ve Yardımlar	199	228	14,67	11,04	28,45	219	341	55,66	12,18	42,60
2-Özel Bütçe Gelirleri	644	926	43,82	16,96	27,10	923	1.283	38,97	24,33	37,55
3-Düzen. ve Denet. Kurul.Gel.	32	933	2772,05	2,05	53,96	670	1.022	52,47	42,23	59,11
Bütçe Dengesi	-3.332	-4.374	-31,24	24,00	24,30	-5.380	-5.449	-1,28	38,75	30,28
Faiz Dışı Denge	12.634	9.377	-25,78	36,26	24,67	13.667	12.467	-8,78	39,22	32,81
Program Tanımlı Faiz Dışı Denge	6.218	8.342	34,15	28,71	26,66	5.724	9.662	68,79	26,43	30,88

Mart ayındaki bozulmaya karşılık Nisan ayındaki bu nisbi düzelmenin arkasında yatan nedenlere aşağıda daha ayrıntılı değineceğiz.

Gelir kanadındaki gelişmelere göz atacak olursak:

Mart ayı içinde vergi gelirlerinde geçen yılın Mart ayına oranla bir gerileme gözlenmekte olup, ilk çeyreğe ait kümülatif gerçekleştirmelerde ise vergi gelirlerinin geçen yılın aynı dönemine oranla yaklaşık % 19 arttığı görülmektedir.

Nisan ayına gelindiğinde ise, ay içi vergi gelirleri gerçekleşmesinde bir önceki yıla göre artış gözlenmektedir. Bunun sonucunda vergi gelirleri kümülatif olarak, bir önceki yılın Ocak-Nisan dönemine göre % 21,3 oranında artmıştır. Ancak bu noktada, bir bütün olarak gelirlerdeki düzelmenin yılın ilk çeyreğine oranla artış gösteren vergi gelirleri ile özellikle vergi dışı gelirlerde gözlenen artıştan kaynaklandığına dikkat çekmek gerekmektedir. Vergi dışı gelirlerde gözlemlenen artış T.C. Ziraat Bankası'nın Hazine'ye ödemiş olduğu temettü gelirleri ile KİT kar paylarından kaynaklanmaktadır. T.C. Merkez Bankası'nın Hazine'ye yapmış olduğu kar payı ödemesi ise ihmal edilebilir bir düzeyde kalmıştır. Vergi gelirlerindeki performansın Mart ayında zayıflama, Nisan ayında ise güçlenme eğilimi göstermesinin bir nedeni de, Beyana dayalı Gelir Vergisi tahsilatının önemli bir bölümünün Nisan ayının ilk haftası içinde gerçekleşmiş olmasıdır. Öte yandan, yıl sonu hedeflerine göre gerçekleştirme oranları açısından geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, Ocak-Nisan dönemi Kurumlar Vergisi tahsilatında da daha iyi bir performans gösterildiği dikkati çekmektedir. Ancak; yurt içi işlemlerden tahsil edilen dolaylı vergilerde geçen yılın aynı dönemine göre tahsilat oranlarında önemli bir değişme gözlemlenmemekte, dahilde alınan KDV'deki tahsilat iyileşmesi ise ÖTV ve diğer dolaylı vergi kalemlerindeki durağanlık ile (hatta dayanıklı tüketim malları ÖTV'si gerçekleştirme oranlarında

aşağı yönlü eğilim gözlemlenmektedir) telafi edilmektedir. Sonuçta dolaylı vergilerin hedeflere göre gerçekleşme oranı geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir değişim göstermemektedir. Buna karşılık ithalde alınan KDV’de ise, muhtemelen kurlardaki hareketliliğin ve ithalat talebinin sürmesinin de etkisi ile, yıl sonu hedeflerine göre tahsilat oranlarında bir artış dikkati çekmektedir. Dolaylı vergilere ağırlık veren Türk Vergi Sistemi’nin bu yapısı dikkate alındığında, yurt içi ve yurt dışı işlemlerden tahsil edilen dolaylı vergilerde gözlemlenen bu karmaşık sinyallerin gelişiminin, durgunluk eğilimlerinin güç kazanacağı önümüzdeki dönemde dikkatle izlenmesinde yarar bulunmaktadır.

Ancak bir bütün olarak Nisan sonu itibarı ile vergi gelirlerindeki tahsilat iyileşmesinin önemli ölçüde dolaysız vergilerden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Harcama kanadındaki gelişmelere de kısaca göz atacak olursak:

Mart ayı itibarı ile faiz dışı harcamalarda, geçen yılın aynı dönemine oranla % 13’lük bir artış görülmektedir. Bu artışa, büyük ölçüde, tarımsal amaçlı transferlerdeki geçen yılın aynı dönemine oranla % 103 seviyesinde gerçekleşen sıçrama neden olmuştur. Sermaye giderlerinde (yatırım harcamaları) ise geçen yılın aynı dönemine göre ödenek kullanımı azalmıştır. Bu azalış yılın ilk iki ayında sermaye giderlerinin geçen yılın aynı dönemine göre oldukça düşük oranda serbest bırakılması ile de ilintilidir.

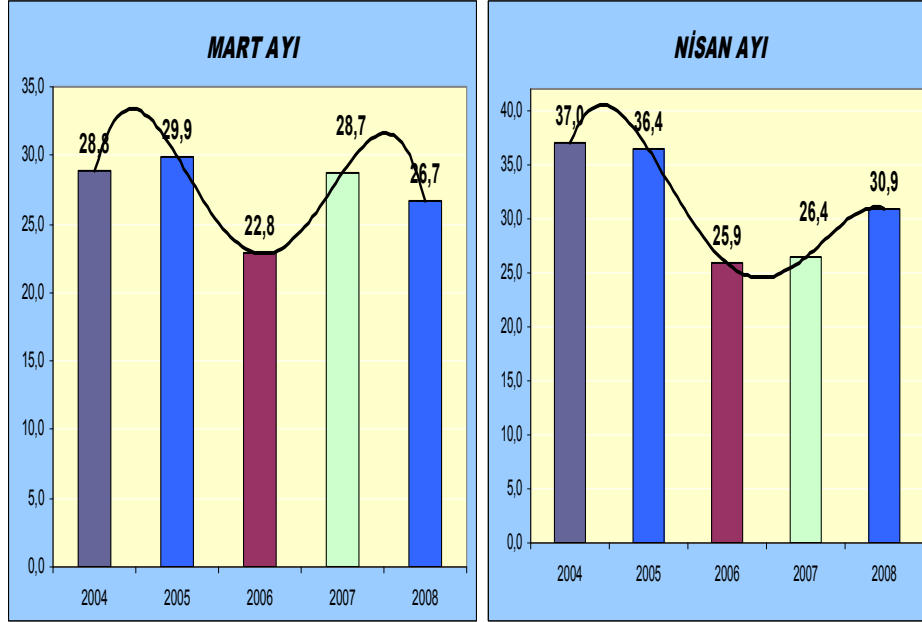
Nisan ayına gelindiğinde ise faiz dışı harcamalarda yeniden bir hız kesmeye gidildiği dikkat çekmektedir. Bunun sonucunda faiz dışı harcamalarda geçen yılın aynı dönemine göre artış, Mart ayı verilerine göre 1 puan dolayında azalışla, % 11,8 olmuştur. Bu azalış kendisini en fazla mal ve hizmet alımlarında göstermiştir.

Yatırım giderlerinde ise Mart ayına göre Nisan ayında ödenek kullanımını açısından bir hareketlenme gözlemlenmektedir.

Buna rağmen, harcama kanadına Mart ve Nisan aylarında ödenek kullanım oranları açısından bakıldığında; geçen yılın aynı dönemlerine göre faiz dışı kalemlerdeki ödeneklerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Toplam harcamaları şimdilik geçen yıla oranla sınırlayan unsur, faiz giderleri kalemindeki geçen yılın aynı dönemlerine göre izlenen nisbi düzelmedir. Ancak bu durumun da yılın ilk iki ayının bir yansıması olduğuna ve faiz ödemelerinin Mart ayı içinde geçen yıl aynı aya kıyasla yaklaşık % 20 oranında, Nisan ayı içinde ise yaklaşık % 35 oranında artış gösterdiğine dikkat çekmek gerekmektedir. Bu durumda özellikle yılın ikinci yarısından itibaren faiz harcamalarının kazanacağı ivme ile birlikte birlikte bütçe açığının artış yönünde daha hızlı hareket etmesini bekleyebiliriz. Bu kanımızı güçlendiren ilave hususlar arasında, en başta, yaklaşan seçimler nedeni ile yatırım ve transfer kalemlerinde ödenek kullanımının hızlanma olasılığı görülmektedir. Öte yandan artan enflasyonun bütçe büyüklüklerine (personel maaşları gibi) ve yatırım ödeneklerine (kamuoyuna yansıyan yatırım bedellerinin eskale edilmesi çalışmaları) yukarı yönlü etkisinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Ancak bütçe büyüklükleri ile ilgili olarak hem 2008 yılını hem de sonrasını asıl etkileyecek olan, ilan edilen Orta Vadeli Mali Çerçeve ile buna ilişkin hedeflerin gerçekçiliği ve Hükümet'in bu konuda nasıl bir maliye politikası izleyeceğidir. Bu konuda ciddi soru işaretleri bulunmakta olup, buna ilişkin ayrıntılı bir değerlendirmeyi de raporumuzun ikinci bölümünde ele almış bulunuyoruz.

Grafik 1. Merkezi Yönetim Bütçesi Program Tanımlı Faiz Dışı Fazla Performansının Gerçekleşme Oranları (2004-2008)

Bütün bu gelişmeler paralelinde program tanımlı faiz dışı dengede ise geçen yıla oranla Mart ayı sonunda % 34 oranında bir iyileşme gözlenmektedir. Bu oran Nisan sonu itibarıyla ise % 68,8'e çıkmaktadır. Geçen yıla göre program tanımlı bütçe gelir tahsilatında gerçekleşen artışın faiz dışı harcamalardaki artışa göre daha fazla olması buradaki gelişmenin temel belirleyicisi olmuştur. Bununla birlikte, Mart ayında program tanımlı faiz dışı fazla gerçekleştirmelerinin yıl sonu hedeflerine oranına bakıldığında, biraz daha farklı bir resimle karşılaşılmaktadır. Buna göre, 2008 yılı sonu tahmini¹ ile kıyaslanınca 2008 yılı Mart ayı sonu gerçekleşme oranı aynı döneme ilişkin 2007 oranının iki puan altında çıkmaktadır.

Nisan ayında ise hedefe göre gerçekleşme oranı geçen yılın aynı dönemine göre daha iyi bir performans göstererek % 30,9'a çıkmaktadır.

¹ 2008 Yılı sonu tahmini için bkz. Kasım 2007 Mali İzleme Raporu

2007 yılında program tanımlı faiz dışı dengede yaşanan performans düşüklüğü, gerek 2006 yılından ertelenen ve önemli düzeye ulaşan harcamaların varlığı gerekse seçim yılına girilmesi nedeniyle, bütçe gelir ve harcama kalemlerinde yaşanan program dışı gelişmelerden dolayı farklı bir yıl olarak değerlendirilmelidir. 2006 yılı, yukarıdaki cümlede vurguladığımız gibi, geçmiş yıllardan farklı olarak önemli düzeye ulaştığını tahmin ettiğimiz harcama ertelemeleri ve TMSF tahsilatlarının gelir yazılması gibi çok çeşitli uygulamaların olduğu bir yıl olmuştur. Bu iki yıl ayrı tutulduğunda, 2008 yılının ilk dört ayındaki performansın 2004 ve 2005 yıllarının altında kaldığı görülmektedir.

Gerek gelir tahsilatı konusundaki belirsizliğin devam etmesi, gerekse yeni politika kararları ile faiz dışı harcamaların gelecek aylarda daha fazla tutulmasının zorlaşma olasılığı; başta merkezi yönetim bütçesi olmak üzere, kamu kesimi faiz dışı dengesinin gelecek aylarda daha riskli bir konuma geleceği konusunda işaretler vermekte ve gelişmelerin yakından izlenmesini gerekli kılmaktadır.

B. Bütçe Giderleri

2007 yılının aynı dönemine göre 2008 yılı Mart ayında toplam bütçe giderleri % 4,3 artmış, faiz dışı harcamalarda ise Şubat sonu itibarı ile % 9,6 oranında gözlenen kümülatif artış ivme kazanarak % 13'e ulaşmıştır.

Nisan ayı sonunda ise, toplam bütçe giderlerindeki artış faiz giderlerindeki dönemsel azalışın yavaşlaması ile birlikte % 6,7'ye çıkmıştır. Faiz dışı giderlerdeki artış oranı ise % 11,8 oranında gerçekleşmiştir. Dolayısı ile Şubat sonunda faiz harcamalarındaki düşüşler nedeni ile geçen yıla oranla toplam harcamalarda gözlemlenen gerileme, bu yılın hem Mart ayı ve hem de Nisan ayı sonu itibarı ile yerini artışa bırakmıştır. Bu durum, geçen

raporlarımızda işaret ettiğimiz üzere, bütçe harcamalarındaki ilk iki ayda gözlemlenen baskının Mart ve Nisan aylarında kısmen azalmaya başladığına da işaret etmektedir.

Bununla birlikte, başta sağlık harcamaları olmak üzere, mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri örneklerinde görüldüğü üzere, bütçe ödeneklerinin sıkı tutulmaya çalışıldığı da dikkati çekmektedir. Gelecek aylarda özellikle bu harcama kalemlerinde;

- enflasyonunun bütçe hedeflerinin üstünde çıkması nedeniyle yılın ikinci yarısında çalışanlara verilecek enflasyon farkı,
- girdi maliyetlerindeki artıştan dolayı başta enerji olmak üzere tüketim mallarına yönelik mal ve hizmet kalemlerindeki nominal artış,
- faiz dışı fazla hedefinin aşağıya düşürülmesi çerçevesinde alınan politik kararlar ile harcama genişlemesine gidilmesi, ve
- yine girdi maliyetlerindeki artış ve bekleyen ödemeler nedeniyle sermaye giderleri kaleminde yaşanması muhtemel artış

gibi ilave harcama unsurlarının eklenmesi nedeniyle bütçe faiz dışı harcamalarının bütçe hedeflerini ciddi bir biçimde zorlaması ihtimal dahilindedir. Ayrıca, faiz ödemelerinin izleyen aylarda yoğunlaşması ve faiz oranlarındaki artış, faiz giderlerinin baskısının da daha fazla hissedilmesine yol açabilecektir.

Tablo 2. 2007-2008 Mart-Nisan Ayı Sonu Karşılaştırmalı Bütçe Harcamaları

(milyon YTL)	Mart					Nisan				
	2007	2008	Artış Oranı (%)	2007 Gerç. Oranı (%)	2008 Gerç. Oranı (%)	2007	2008	Artış Oranı (%)	2007 Gerç. Oranı (%)	2008 Gerç. Oranı (%)
Merkezi Yönetim Bütçe Harc. Top.	49.442	51.562	4,3	24,3	23,2	65.805	70.200	6,7	32,3	31,5
Faiz Dışı Giderler	33.475	37.811	13,0	21,6	22,7	46.757	52.283	11,8	30,2	31,4
I. Per. Giderleri	11.192	12.513	11,8	25,7	25,7	14.813	16.526	11,6	34,0	34,0
II.Sos. GÜv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.406	1.585	12,8	24,2	24,8	1.846	2.074	12,3	31,8	32,4
III. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.461	3.780	9,2	15,6	16,5	5.343	5.613	5,0	24,1	24,5
Sağlık Harcamaları	1.669	1.610	-3,5	25,2	23,9	2.295	2.113	-8,0	34,6	31,3
İlaç Harcamaları	190	225	17,9	19,5	20,6	309	300	-3,0	31,7	27,5
Tedavi ve Sağlık Malzemesi Harc.	377	381	1,0	21,7	21,1	578	513	-11,1	33,3	28,5
Yeşil Kart	1.101	1.004	-8,8	28,1	26,1	1.408	1.300	-7,7	36,0	33,8
Savunma ve Güvenlik (Sağlık Hariç)	631	736	16,8	8,3	8,8	1.159	1.373	18,5	15,3	16,3
Diğer Mal ve Hizmet Harcamaları	1.162	1.434	23,4	28,2	25,6	1.889	2.127	12,6	36,0	33,2
IV. Cari Transferler	14.857	17.514	17,9	23,5	25,3	20.609	24.046	16,7	32,6	34,7
Görev Zararları	153	468	205,2	10,9	30,1	347	563	62,3	24,8	36,3
Hazine Yardımları	9.223	9.648	4,6	25,4	24,2	12.156	13.512	11,2	33,5	33,9
Sosyal GÜv. Kuruluş. Hazine Yard.	198	222	12,5	24,5	23,8	388	295	-24,0	48,0	31,7
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Gide	8.483	8.875	4,6	25,7	24,0	11.083	12.475	12,6	33,5	33,7
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	6.577	6.875	4,5	25,5	23,9	8.727	9.944	14,0	33,8	34,5
Kar Amacı GÜt. Kur. Yap. Trans.	150	116	-22,7	22,0	34,6	174	184	5,5	25,6	54,8
Hane Halkına Yapılan Transferler	218	215	-1,3	21,9	19,6	340	376	10,6	34,2	34,1
Tarımsal Amaçlı Transferler	1.116	2.270	103,4	20,1	42,0	2.218	3.206	44,5	39,9	59,4
Hane Halkına Yapılan Diğ. Trans.	115	131	13,9	18,7	20,8	127	145	13,6	20,6	22,9
Sosyal Amaçlı Transferler	6	41	596,9	8,6	17,8	9	69	685,9	13,0	30,3
Yurtdışına Yapılan Transferler	98	135	38,5	19,5	20,7	130	190	46,0	26,0	29,1
Gelirden Ayrılan Paylar	3.778	4.491	18,9	22,0	23,2	5.107	5.802	13,6	29,8	29,9
V. Sermaye Giderleri	1.258	930	-26,1	9,7	7,9	2.334	1.926	-17,5	18,1	16,4
VI. Sermaye Transferleri	438	546	24,6	12,4	26,2	715	686	-4,0	20,2	32,9
Yurtiçi Sermaye Transferi	437	544	24,6	13,0	29,2	711	671	-5,6	21,2	36,1
Yurtdışı Sermaye Transferi	1	2		0,7	0,7	3	15	329,4	1,9	6,8
VII. Borç Verme	863	943	9,2	24,3	24,0	1.098	1.412	28,6	30,9	35,9
Yurtiçi Borç Verme	854	923	8,0	26,1	24,9	1.074	1.342	24,9	32,9	36,2
Yurtdışı Borç Verme	9	20		3,1	8,9	24	70	193,4	8,4	31,1
VIII. Yedek Ödenekler	0	0				0	0			
Faiz Giderleri	15.967	13.751	-13,9	32,8	24,6	19.047	17.916	-5,9	39,1	32,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Gn. Md. ve kendi hesaplamalarımız

Faiz dışı harcamalardaki artışa bakıldığında, Mart ve Nisan aylarında, önceki aylardan biraz daha farklı olarak genel artış oranının üzerinde artış gösteren bazı kalemler ile azalış gösteren bazı harcama alanları dikkati çekmektedir. Cari transferler kalemi ile borç verme kalemi ortalamanın üstünde artarken, mal ve hizmet alımları kalemindeki artış oranı geçmiş yıllardan farklı olarak azalmakta, sermaye giderleri ise nominal olarak azalmış görünmektedir.

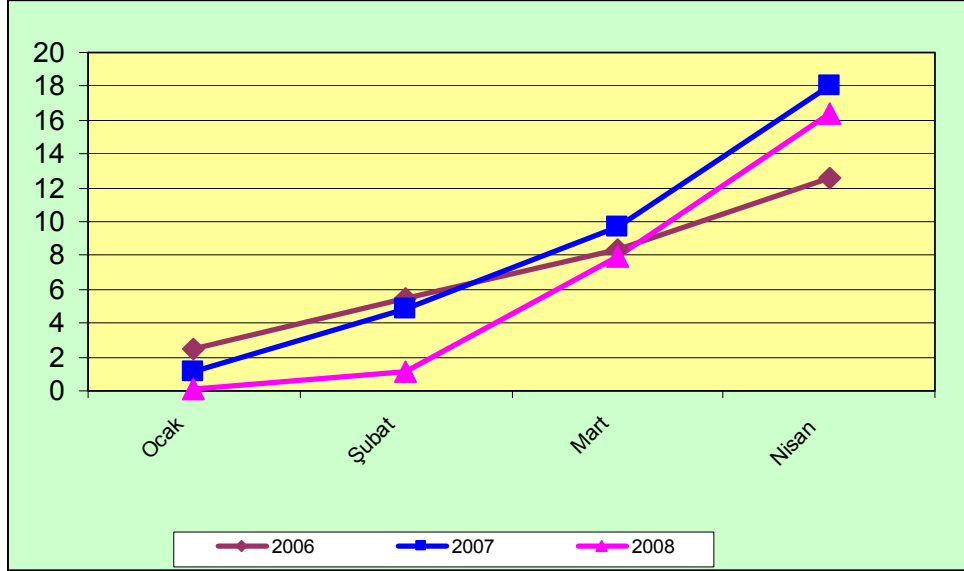
Tablo 3. Mart-Nisan Ayı Sonu Merkezi Yönetim Bütçe Faiz Dışı Harcamalarının Faiz Dışı Harcamalardaki Artışa Katkısı

	Mart		Nisan	
	Artış Oranına Katkı	(%) Dağılım	Artış Oranına Katkı	(%) Dağılım
Faiz Dışı Harcamalar	13,0	100,0	11,8	100,0
Cari Harcamalar	4,9	37,8	4,2	35,9
Personel	3,9	30,4	3,7	31,0
Mal ve Hizmet Alımları	1,0	7,4	0,6	4,9
Sağlık	-0,2	-1,4	-0,4	-3,3
Savunma ve Güvenlik	0,3	2,4	0,5	3,9
Cari Transferler	7,9	61,3	7,4	62,2
Sosyal Güvenlik Kuruluşu.Hazine Yard.	0,1	0,6	-0,2	-1,7
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	1,2	9,0	3,0	25,2
Tarımsal Amaçlı Transferler	3,4	26,6	2,1	17,9
Gelirden Ayrılan Paylar	2,1	16,4	1,5	12,6
Sermaye Giderleri	-1,0	-7,6	-0,9	-7,4
Sermaye Transferleri	0,3	2,5	-0,1	-0,5
Diğer	0,2	1,8	0,7	5,7

Bu çerçevede, faiz dışı harcamalara katkı veren kalemler açısından bakıldığında, katkının 2007 yılından farklılaşarak 2006 yılında olduğu gibi esas olarak cari transferler kaleminden geldiği görülmektedir. Buna karşılık, yatırım harcamalarına ilişkin ödeneklerin henüz tam anlamı ile kullanılmaması da harcamaların üzerindeki kısıtların sağlık harcamaları yanında temelde yatırım harcamalarının tutulması sureti ile gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu durumun daha önce

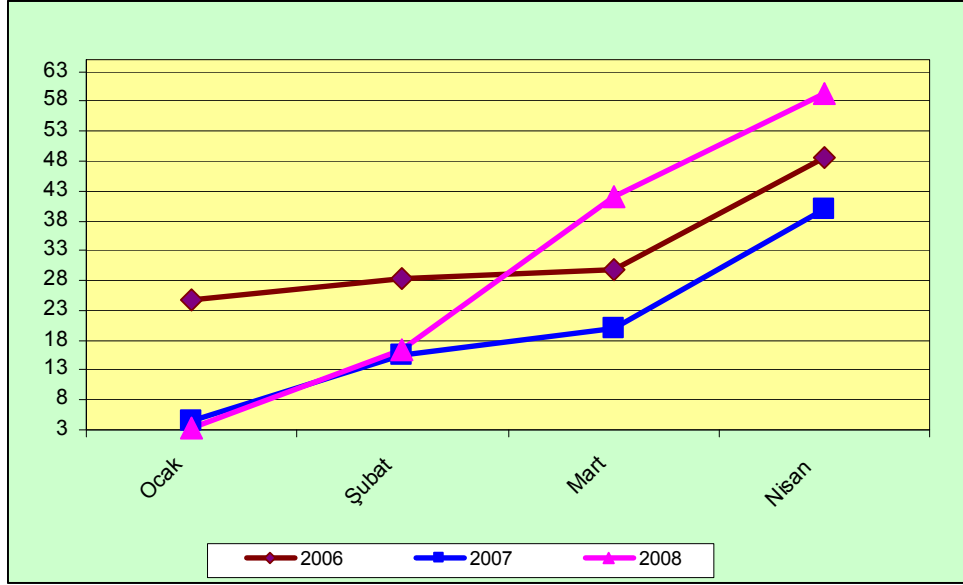
sıraladığımız unsurlar ile birlikte önümüzdeki aylarda artış yönünde bir baskı yaratabileceğini tahmin etmekteyiz.

Grafik 2. Sermaye Giderlerinin Aylık Bazda Kümülatif Bütçe Gerçekleşme Oranları (%)

Mart ayında harcama artışına katkı yapan en önemli kalemin tarımsal amaçlı transferler olduğunu önceki açıklamalarımızda belirtmiştik. Bu harcamalardaki artışın, tarım kesiminin yaşanan durgunluk ve kuraklık kaynaklı taleplerinin, ödemelerin öne alınmasında etkili olmasına bağlı olduğunu düşünüyoruz. Esasen halihazırda Dünya ekonomilerinde gözlemlenen ve ülkemizi de giderek etkilemeye başlayan durgunluk belirtilerinin; hem dolaylı vergilere dayanan kamu maliyesi gelirlerinin tahsilatında sorun yaratması, hem de tarım desteği ödemelerinde görüldüğü gibi harcama taleplerini arttırıcı yönde ilave baskıları ortaya çıkartıcı etkileri, 2008 yılının mali disiplini tesis yönünden sorunlu bir yıl olabileceği yönünde işaretler vermektedir.

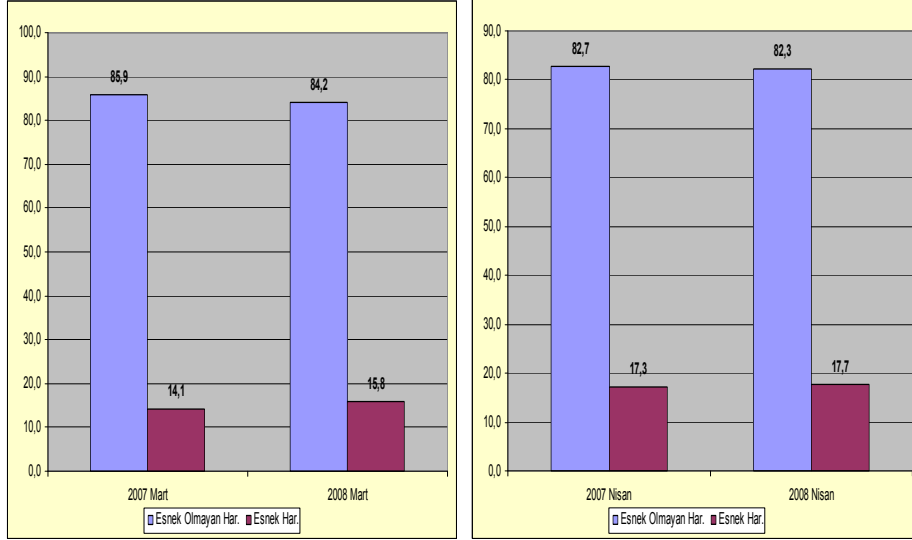
Grafik 3.Tarımsal Amaçlı Transferlerin Aylık Bazda Kümülatif Bütçe Gerçekleşme Oranları (%)

Harcama artışına katkı veren kalemlere esnek ve esnek olmayan harcamalar çerçevesinde bakıldığında; bu dönemde esnek olmayan harcamaların, yani nitelikleri gereği kamu politikası aracı olarak ihtiyari bir biçimde arttırılıp azaltılması mümkün olmayan harcamaların² toplam harcamalar içindeki payının Şubat sonunda gözlemlenen % 87,8 civarındaki oranının, Mart sonu itibarı ile % 84,2'ye, Nisan sonu itibarı ile ise % 82,3'e gerilediği görülmektedir. Dönemsel olarak ise kontrol edilebilir harcamaların payının Nisan ayı sonunda bir önceki yıl değerleri ile benzer bir oranda olduğu görülmektedir.

² Esnek olmayan harcamaların belli başlıları bilindiği gibi faiz, personel, sosyal güvenlik kurumlarına transferler gibi yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik olarak yapılmaktadır.

Grafik 4. Esnek Olan ve Olmayan Harcamaların Bütçe Harcamaları İçindeki Paylarının Gelişimi (2007 - 2008 Mart-Nisan)

C. Bütçe Gelirleri

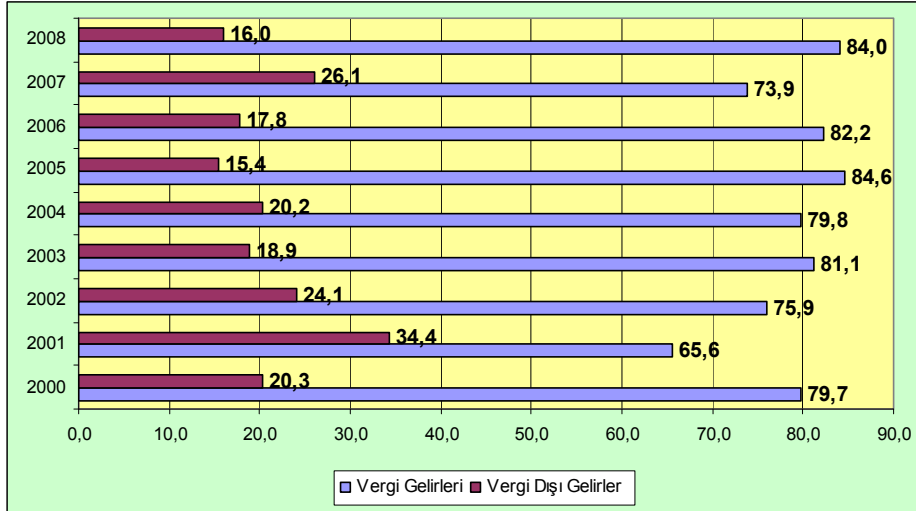
Son iki raporumuzda merkezi yönetim bütçe gelirlerinin, 2008 yılı Ocak ve Şubat ayı itibarı ile bir önceki yılın aynı dönemlerine göre, genel bütçe vergi gelirlerinden kaynaklanan ciddi bir sıçrama gösterdiğine dikkat çekmiştik. Yine söz konusu raporlarda bu performansa neden olabilecek unsurları değerlendirmiş ve bu etkinin hangi tür gelişmelerden ve uygulamalardan kaynaklanmış olabileceğini de vergi kalemleri ayrıntısında değerlendirmeye çalışmıştık. Şubat raporunda özellikle altını çizdiğimiz bir diğer husus da, vergi gelirlerinde yaşanan artışın arkasında yatan nedenlerin bir defalık tedbirlerden mi, dönemsel kaymalardan mı, yoksa yapısal değişimlerden mi kaynaklandığı sorunu idi.

Mart ve Nisan gerçekleşmeleri, gelir tahsilatında yaşanan artışın dönemsel nitelik taşıyan bir performans değişimi mi, yoksa gelir idaresinin vergi toplama çabasının bir ürünü mü olduğu, hatta vergi toplama çabasının dönemsel bir girişim mi olduğu konusunda net bir görüntü vermemektedir. Daha net bir resim için gelecek aylarda açıklanacak bütçe sonuçları kadar vergiye

ilişkin olarak yayınlanan vergi tahsilatına ilişkin mali tabloların sürekli vurguladığımız üzere sektör bazında ayrıntılarına ait bilgilerin açıklanmasının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Toplam gelir tahsilatı içinde vergilerin payı uzun bir dönem sonra tekrar % 80'lerin üstünde çıkmıştır. Bu gelişme geçen yıllarda gözlemlenen vergi dışı gelirler arasında yer alan bir defalık tedbirlerin (özelleştirme gelirleri gibi) etkisinin azalmaya başladığını da bize göstermektedir.

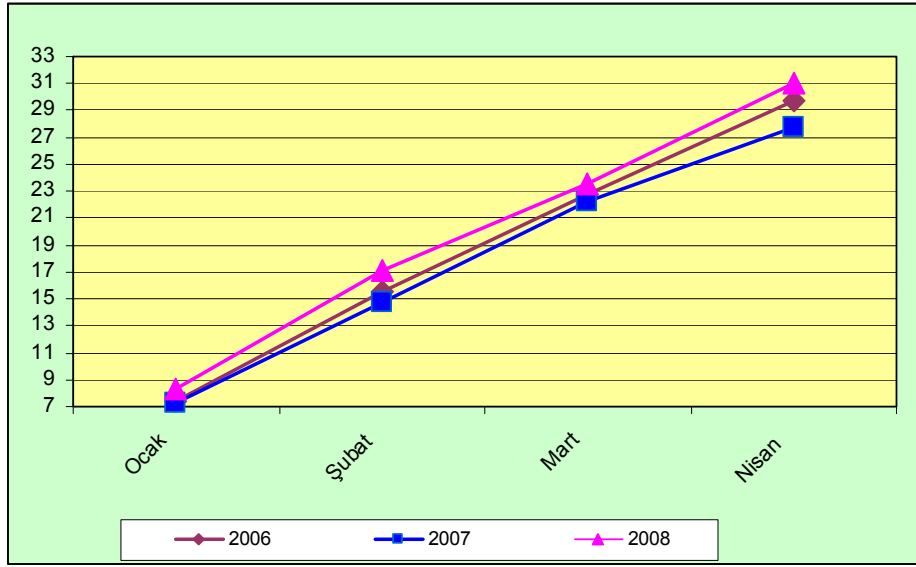
Grafik 5. Toplam Genel Bütçe Gelirleri Tahsilatı İçinde Vergi gelirleri ve Vergi Dışı Gelir Paylarındaki Gelişme (%)

Mart ayında merkezi yönetim bütçe gelirlerinde yaşanan artışın hız kestiği görülmektedir. Nitekim, Mart ayında merkezi yönetim gelirleri bir önceki yılın aynı ayına göre % 13,9 oranında düşerken, genel bütçe vergi gelirlerindeki düşme ise % 3,6 oranında olmuştur. Nisan ayında ise kümülatif olarak toplam bütçe gelirlerindeki artış % 7,16 oranında olmuştur. Toplam bütçe gelirlerinde yaşanan bu gelişmeye geçen yılın Mart ayında sermaye gelirleri kaleminde yer alan ve bir defalık etki niteliğinde olan TELEKOM hisse satış gelirlerinde yaşanan öne alınmış tahsilatın yarattığı baz etkisi de neden olmuştur.

Vergi gelirleri tahsilatının yıl sonu hedef ve gerçekleşmelerine göre gerçekleşme oranları, yılın ilk dört ayında önceki iki yıla göre, daha iyi bir performans ortaya koymaktadır. Ancak Mart ayı sonuçları bir hız kesmeye işaret etmekle birlikte, Nisan ayında artış eğilimi tekrar hızlanmıştır.

Grafik 6. Vergi Gelirlerinin Aylık Bazda Kümülatif Bütçe Gerçekleşme Oranları (%)

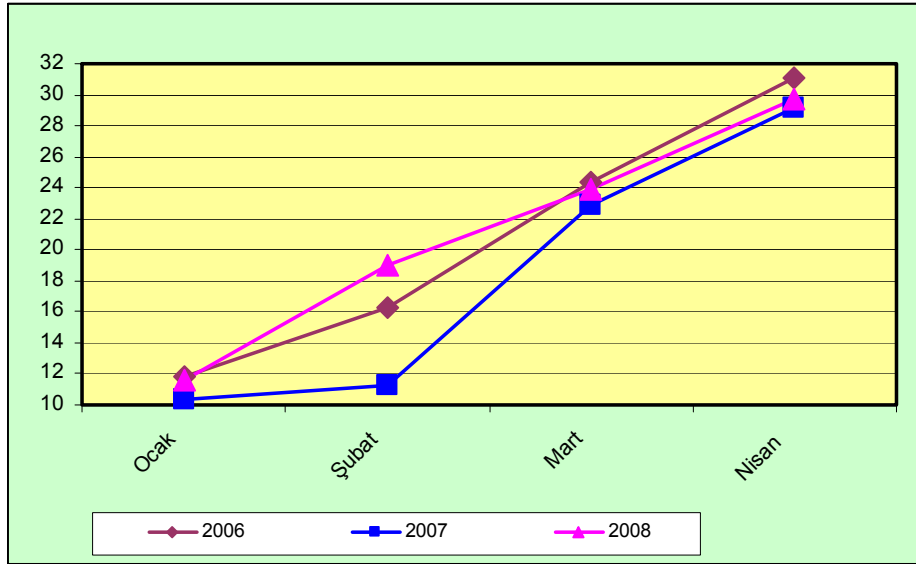
Mart sonu itibarı ile, toplam bütçe gelirlerinde bir önceki yıla göre artış oranı % 2,3, genel bütçe vergi gelirlerinde ise % 18,6 olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında ise bu oranlar sırası ile % 7,16 ve % 6,14 oranında çıkmıştır. Dönemsel olarak genel bütçe vergi tahsilatındaki artış ile kamu bankaları temettü gelirlerinden kaynaklı olmak üzere teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin Nisan ayında önceki yıllar performansının üstünde gerçekleşmesi bütçenin de görünümünü iyileştirmektedir.

Tablo 4. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Mart-Nisan)

(milyon YTL)	Mart 07	Mart 08	Artış Or. (%)	Nisan 07	Nisan 08	Artış Or. (%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	46.109	47.188	2,34	60.424	64.751	7,16
Genel Bütçe Gelirleri	45.433	45.330	-0,23	58.831	62.446	6,14
I-Vergi Gelirleri	33.941	40.256	18,60	43.800	53.158	21,36
1. Gelir ve Kazanç Üz. Al.Vergiler	10.044	12.822	27,65	12.554	16.313	29,94
a) Gelir Vergisi	7.027	8.547	21,64	9.422	11.902	26,32
Gelir Vergisi Tevkifatı	6.313	7.654	21,26	8.250	10.559	27,99
b) Kurumlar Vergisi	3.018	4.275	41,65	3.132	4.411	40,84
Kurumlar Geçici Vergisi	3.127	4.021	28,59	3.179	4.078	28,27
2. Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.385	1.637	18,17	1.492	1.783	19,47
b) Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.369	1.621	18,41	1.471	1.761	19,69
3. Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	14.223	15.781	10,95	18.553	21.246	14,52
a) Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	3.847	4.218	9,66	4.914	5.751	17,04
b) Özel Tüketim Vergisi	8.619	9.457	9,73	11.234	12.678	12,86
c) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	747	906	21,33	1.038	1.263	21,63
d) Şans Oyunları Vergisi	92	107	17,11	124	139	11,88
e) Özel İletişim Vergisi	920	1.092	18,67	1.243	1.415	13,82
4. Uluslararası Tic. ve Mua. Al. Verg.	6.265	7.725	23,31	8.546	10.797	26,33
b) İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	5.676	7.018	23,65	7.749	9.834	26,91
5. Damga Vergisi	881	967	9,80	1.153	1.309	13,53
6. Harçlar	1.130	1.312	16,19	1.485	1.694	14,08
7. Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	13	11	-13,78	16	16	-4,18
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.479	1.016	-31,34	3.114	3.787	21,58
III-Alınan Bağışlar ve Yard. ile Özel Gel.	199	228	14,67	219	341	55,66
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	3.932	3.792	-3,56	5.780	5.103	-11,72
1.Faiz Gelirleri	804	1.074	33,49	1.614	1.219	-24,44
V-Sermaye Gelirleri	5.882	38	-99,35	5.916	57	-99,04
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	644	926	43,82	923	1.283	38,97
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gel.	32	933	2772,05	670	1.022	52,47

Vergi gelirleri tahsilatında Mart ayı itibarı ile öne çıkan gelişme; dolaylı vergilerde geçen yılın ilk iki ayına göre yaşanan artış oranında, dönemsel unsurların etkisinin ortadan kalkması ile, bir yavaşlamanın ortaya çıkmasıdır. Örneğin, dahilde alınan KDV'nin yıl sonu gerçekleşme oranları açısından 2007 yılının üstünde kalmakla beraber 2006 yılının altına doğru bir gelişme göstermesi bu açıdan anlamlıdır. Nitekim bu eğilim Nisan ayında devam etmiş ve bu ayda dahilde alınan KDV tahsilatındaki artış 2006 yılının altına düşmüştür.

Grafik 7. Dahilde Alınan Katma Değer Vergisinin Aylık Bazda Kümülatif Bütçe Gerçekleşme Oranları (%)

Son dönemde dolaylı vergilerde tahsilat artış oranındaki göreceli yavaşlama ile 2008 yılı başından itibaren dolaysız vergi tahsilatındaki artış oranının dolaylı vergilerin üstünde seyretmesi, vergi tahsilatının dolaysız vergiler lehinde bir gelişme göstermesine de yol açmaya başlamıştır.

Bu tespit iki noktada önem taşımaktadır:

- Birincisi; dolaylı vergilere ağırlık veren Türk Vergi Sistemi'nin bu yapısından dolayı, toplam talebin gerilemesi ve büyüme oranlarının düşmesinin beklendiği

önümüzdeki dönemlerde, 2008 yılı için dolaylı vergilerde beklenen artışların gerçekleşmeme riskidir.

- İkinci nokta ise, yapısal niteliğe dönüşmeye başlayan bu gelişmenin sonucunda, dolaysız vergilerde de muhtemel bir tahsilat yavaşlamasının ve/veya dolaylı vergilerdeki düşmeyi karşılayacak bir tahsilat artışının olmaması durumunda, toplam vergi tahsilatının düşmesine ve bütçe açığını arttırıcı yönde sonuç doğurmasına yol açacak gelişmelerin ortaya çıkma olasılığıdır.

Bu çerçevede, vergi gelirleri tahsilatında yaşanan gelişmelerin ve inişli çıkışlı yapının önümüzdeki aylarda bir çok noktadan dikkatle izlenmesinde yarar bulunmaktadır.

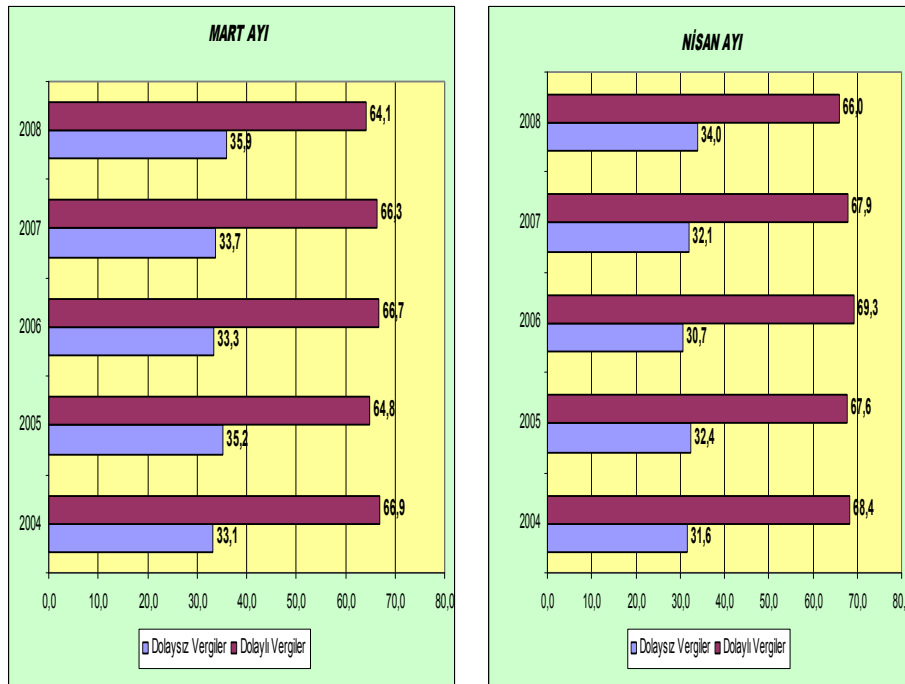
Mart sonu itibarı ile genel bütçe vergi gelirlerinde yaşanan artışın % 80'i gelir vergisi tevkifatı, kurumlar vergisi geçici vergisi, petrol ve doğal gazdan tahsil edilen ÖTV ile yine bu mallardan elde edilen KDV tahsilatı ile ithalde alınan KDV tahsilatındaki artıştan kaynaklanmıştır. Bu durum Nisan ayında fazla değişmeden devam etmiştir.

Tablo 5. 2007-2008 Mart-Nisan Sonu Bütçe Vergi Gelirleri Gerçekleşmesi ve Artış Oranına Katkısı

milyon YTL	Mart		Artış Oranı (%)	Artış Oranına Katkı (%)	Nisan		Artış Oranı (%)	Artış Oranına Katkı (%)
	2008	2007			2008	2007		
Vergi Gelirleri	40.256	33.941	18,6	100,0	53.158	43.800	21,4	100,0
Gelir ve Kur.Kaz. Üz.Elde Edilen Ver.	12.822	10.044	27,7	30,7	16.313	12.554	29,9	40,2
Gelir Vergisi Tevkifatı	7.654	6.313	21,3	19,9	10.559	8.250	28,0	24,7
Kurumlar Geçici Vergisi	4.021	3.127	28,6	7,7	4.078	3.179	28,3	9,6
Özel Tüketim Vergisi	9.457	8.619	9,7	23,8	12.678	11.234	12,9	15,4
Petrol ve Doğalgaz Ür. İlişkin ÖTV	5.536	4.575	21,0	13,8	7.319	6.224	17,6	11,7
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	2.758	3.121	-11,6	7,0	3.738	3.683	1,5	0,6
KDV Tahsilatı	11.237	9.522	18,0	29,3	15.585	12.663	23,1	31,2
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	7.018	5.676	23,7	18,5	9.834	7.749	26,9	22,3
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.218	3.847	9,7	10,8	5.751	4.914	17,0	9,0
Diğer Vergiler	6.740	5.756	17,1	16,1	8.581	7.350	16,8	13,2
Damga Vergisi	967	881	9,8	2,5	1.309	1.153	13,5	1,7
Harçlar	1.312	1.130	16,2	3,2	1.694	1.485	14,1	2,2
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	906	747	21,3	2,4	1.263	1.038	21,6	2,4

2008 yılı Mart sonu itibarı ile genel bütçe vergi gelirlerinin % 64,1'i dolaylı vergilerden, % 35,9'u ise dolaysız vergilerden oluşmuştur. Bu çerçevede, dolaysız vergilerin payı son 5 yılda izlenen en yüksek oran olan % 35,9'a ulaşmıştır. Nisan ayında ise Gelir Vergisi tevkifatında yaşanan % 50 oranındaki artışa rağmen dolaylı vergi tahsilatındaki genel artış nedeniyle dolaysız vergilerin payı % 34'e düşmüştür. Dolaysız vergilerin payının artmasına, bu vergilerin tahsilatlarında yaşanan olumlu artış oranının yanında başta dahilde alınan KDV ile ÖTV olmak üzere dolaylı vergilerde yaşanan artış oranlarındaki düşme neden olmuştur.

Grafik 8. 2004-2008 Mart-Nisan Sonu Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatının Dolaylı ve Dolaysız Vergi Paylarının Gelişimi (%)

Sonuç olarak, Mart ve Nisan ayı bütçe uygulaması; gelir kanadında karmaşık sinyallerin alındığı, harcama kanadında ise ödeneklerin kontrol altında tutulmaya çalışılması suretiyle mali disiplinin sağlanmaya çalışıldığı bir dönem özelliği göstermekte, ancak ileriye doğru bu yapının sürdürülebilirliği konusunda da bir

çok soru işaretini (gelir performansının sürdürülebilirliği ve harcama kanadının kontrol altında tutulabilirliği gibi) içinde barındırmaktadır. Hükümet tarafından Orta Vadeli Mali Çerçeve (OVMÇ) adı altında yayınlanan belgenin ise bu soru işaretlerini ileriye yönelik olarak daha da arttırdığını değerlendirmekteyiz. Bu nedenle aşağıdaki bölümü bu konunun incelenmesine ayırmış bulunuyoruz.

II. Orta Vadeli Mali Çerçeve ve Geleceğe Yönelik Maliye Politikaları ve IMF Niyet Mektubu

Bu bölümde 3 Mayıs 2008 tarihinde ekonomi yönetiminden sorumlu Bakanlar tarafından “Orta Vadeli Mali Çerçeve” (OVMÇ) adı altında açıklanan belgeye ilişkin olarak aşağıda sıraladığımız saptamalarda bulunmak istiyoruz.

- 1. Bu belgenin 5018 sayılı Yasa ile hazırlanması öngörülen çok yıllık bütçeleme için iki önemli politika belgesi olan Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Plan ile bağlantısını kurmak bu aşamada mümkün değildir. Bu anlamda Hükümet’in harcama ve kaynak kullanma tercihlerinin tutarlı bir biçimde incelenmesine ve denetlenmesine de elverişli değildir. OVMÇ’nin aniden açıklanması, daha çok IMF’ye verilen Niyet Mektubu’nun Fon’un İcra Kurulu’nda kabul edilmesi ve son dilimin serbest bırakılmasına ilişkin bir önkoşulunun yerine getirilmesi ile ilgilidir. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 16 ıncı maddesi çok yıllık bütçelemeye imkân vermek amacı ile Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulu kararı olarak uygulanan Orta Vadeli Programın (OVP) Mayıs ayı sonuna kadar ilan edilmesini öngörmektedir. Bu program hem yatırım önceliklerini hem de bütçelemeye esas teşkil edecek olan büyüme, kur, enflasyon oranı gibi değişkenlerin ilan edildiği bir belge özelliği taşımaktadır. Yine bu program esas**

alınarak 15 Haziran tarihine kadar Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Yüksek Planlama Kurulu kararı olarak çıkarılan Orta Vadeli Mali Plan (OVMP) açıklanmaktadır. Bu plan da esas olarak kamu maliyesi hedeflerini ve bütçe tavanlarını belirleyen bir belgedir. Bu çerçevede içinde halen 2007 yılında ilan edilen 2008-2010 dönemine ait OVP ve OVMP’ de yer alan hedef ve öncelikler geçerlidir. Hal böyle iken, Hükümet’in iki bakanı tarafından OVMÇ başlıklı belgenin resmi belge niteliğindeki OVP ve OVMP karşısındaki durumu açık değildir. Bu belgede açıklanmış hedeflerin ve ilgili bakanlar tarafından basın toplantısında dile getirilen harcama tercihlerinin OVP ve OVMP ile ilişkisi kurulamamaktadır. En önemlisi OVMÇ’de yer alan kamu maliyesi hedeflerinin hangi büyüme, cari denge ve deflatör oranlarına dayandığı açık değildir. Bu nedenle, Hükümet tarafından makroekonomik parametrelere ait varsayımlar henüz resmi olarak kabul edilmemişken beş yıllık bir dönemi kapsayan bir mali çerçeve açıklanmasının ne ölçüde dikkate alınacağı da ciddi bir soru işaretidir. Bu açıdan ekonomi yönetiminin iletişim politikası yeterli açıklıkta işlememektedir. Örneğin Hazine’den sorumlu Bakanın basına yansıyan bazı açıklamalarında³; OVMÇ’nin IMF tarafından usül gereği hazırlanması gereken ve Hükümet’in de bu doğrultuda onayladığı bir belge, kullanılan makro tahminlerin de “geriden gelen IMF tahminleri” oldukları şeklindeki ifadelerinden de ; OVMÇ’nin sahiplenme sorunu olan, içerdiği makro parametrelere ait varsayımların ne ölçüde dikkate alınması gerektiği konusunda akıllarda soru işaretleri bırakan bir belge olduğu izlenimi doğmaktadır. Bu açıdan bu tür politika belgelerinin kamuoyuna daha özenli ve saydam bir biçimde açıklanması gerektiğinin altını çizmek istiyoruz.. Nitekim bundan sonra yasa gereği olarak çıkarılması gereken ve 2009-2011 dönemini kapsamı söz konusu olan OVP ve

³ 29 Mayıs 2008 tarihli Akşam Gazetesinde yayınlanan Sayın Deniz Gökçe’nin yazısı

OVMP'nin ise bu sefer OVMÇ ile paralellik taşıyıp taşımadığı, "arkadan gelen bu tahminlere" uyum gösterip göstermediği ve hangi belgelerin dikkate alınacağı gibi soru işaretleri de önemli bir inandırıcılık sorununun varlığına işaret etmektedir. Önümüzdeki günlerde yayınlanması beklenen Orta Vadeli Program ve ve Haziran ayında yayınlanacak olan Orta Vadeli Mali Program'ın bu açıdan yakından izlenmesi son derece önemlidir.

2. Orta Vadeli Mali Çerçeve Belgesi, kamu otoritesinin kamu maliyesinde faiz dışı fazla göstergesinden vazgeçilmesi yönünde ciddi bir değerler dizisi değişikliğine gittiğinin göstergesidir. Bu anlamda harcama genişletici politikalara izin verileceği anlaşılmakta ancak bir yandan da bunun borç dinamiklerini olumsuz olarak etkilemeyeceği öngörülmektedir. OVMÇ bu öngörülerin içsel tutarlılığının sınanmasını sağlayacak saydamlıktan ise uzaktır. Hükümetin bakanları tarafından yapılan açıklamalardan kamu maliyesinin performansının ölçülmesi açısından faiz dışı denge göstergesi yerine toplam bütçe açığının esas alınacağına dair bir tercihte bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Faiz dışı açık/fazla ölçümü bilindiği gibi analitik bir bütçe ölçüm yöntemi olup, hükümetlerin önceki borçlanmalarından devreden ve bu anlamda kontrol edemedikleri faiz harcamaları dışında kalan bütçe açık veya fazlasını bulmak için kullanılmaktadır.

Bu ölçüm bize ;

- i. Kamu kesiminin kontrol edebileceği diğer gelir ve harcamalar açısından kamu dengesini temin edip edemediğini, yani hükümetlerin mali

performansları ve dengeli bir maliye politikası uygulama becerileri,

- ii. Piyasalar açısından ise hükümetlerin borçlarının artıp artmadığı veya sabit kalıp kalmadığını değerlendirmeye yarayan ve adına borç dinamiği denilen göstergenin gidişatını görmeye, bir başka deyişle borçların sürdürülebilirliğini anlamamıza yarayan bilgiler vermesi açısından faydalıdır.

OVMÇ'ye göre merkezi yönetim bütçesi faiz dışı fazlası 2008-2012 yılları arasında GSYH'ya oran olarak % 2,7'den kademeli olarak % 1,7'ye düşürülmekte, buna karşılık AB tanımlı brüt borç stoku 7 puanlık bir düşüşle % 37'den % 30'a indirilmektedir. Faiz dışı fazla borç sürdürülebilirliği için gerekli ancak yeterli şart değildir. Borçların sürdürülebilirliği reel büyümeden, reel faizlerden ve kurlardaki değişimlerden de etkilenmektedir. Bu durumda 5 yıl içinde faiz dışı fazlanın 1 puan düşüşüne karşılık borç stokunda 7 puanlık düşüş için borç dinamiğini belirleyen diğer unsurlarda bu dinamiği azaltma yönünde önemli bir performans gerçekleşeceğinin varsayıldığını değerlendirmekteyiz. Buna göre önümüzdeki dönemde Hükümet'in;

- reel faizlerde ciddi bir azalış olacağı, (enflasyonun hız kazanacağı ve/veya reel faizlerde beklentilerin olumluya dönmesi ile bir azalma yaşanacağı),
- bununla birlikte reel büyümede artış yaşanacağı,
- bunun sonucunda da reel faizlerin reel büyümeye eşit veya ondan daha az olacağı,
- kurlarda ise YTL'nin değerlenmesinin devam edeceği (böylece kura duyarlı harcama ve borç

stoku değişkenlerinin değişme hızının yavaşlayacağı), ve

- küresel krizin ülkemizi önemli ölçüde etkilemeyeceği

gibi varsayımlarda bulunduğunu tahmin etmekteyiz. Geçmiş yıllarda ülkemizde sürekli olarak siyasi istikrarın mevcut olduğu ortamlarda dahi reel faizlerin reel büyümenin oldukça üzerinde gerçekleştiği düşünülecek olursa, borç dinamiğinde önemli bir yeri olan reel faiz ile reel büyüme ilişkisindeki tersine sayılabilecek bu varsayımları içinde bulunduğumuz yakın dönem ve sonrası için fazla gerçekçi olmayan temenniler olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır. Aynı şekilde eğer YTL’de de bir değerlenme varsayılıyor ise, bu sefer faizlerin düşeceği varsayımı ile bu öngörü arasında bir çelişki oluşmaktadır. Bu tür çelişkilerin geçmişte bekleyişler nedeni ile ortaya çıkmadığı düşünülse dahi - kurlar ve faizlerin bekleyişler doğrultusunda beraber hareketi- bu beklentilerin hesaplamalarda ne şekilde dikkate alındığı da açık değildir.

Bu durumda, açıklanan mali çerçevenin makroekonomik değişkenlere ilişkin varsayımlarının neler olduğunun açıklanmaması bu açıdan da eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bu varsayımların bazı gazete haberlerine göre ne olduğu pek fazla anlaşılmayan “arka hedefler”⁴ olarak nitelendirilmesi, ancak borç dinamikleri açısından bu hedeflerin varsayımlarının birbiri ile çelişir bir durum sergilemesi, mali çerçevede içsel tutarsızlık görünümü veren açıklanmaya muhtaç noktalar olduğunu göstermektedir.

⁴ Bkz 7 Mayıs 2008 Referans Gazetesi

3. OVMÇ’de takip edilecek açığın klasik bütçe açığı olacağı ve faiz dışı fazlada gevşemeye gidilmesinin konjonktürel maliye politikası uygulama gerekçesine dayandırıldığı ya da faiz dışı fazlada azalmaya gidilmekle beraber “dönemsellikten arındırılmış bütçe dengesi (cyclically adjusted deficit)” açısından sorun teşkil etmeyeceği yönündeki bazı değerlendirmelerin teorik yönden ve ülkemiz pratiği açısından sorgulanmaya ve tartışılmaya muhtaç yönleri bulunmaktadır. Orta Vadeli Mali Çerçeve’nin açıklanması sonrasında yapılan tartışmalar iki farklı görüş çerçevesinde ele alınmaktadır:

- a. Bir görüşe göre faiz dışı fazlada azalmaya gidilmesi mali gevşeme anlamına gelmektedir. Zira faiz dışı denge mali disiplinin göstergesidir.
- b. Faiz dışı fazlada azalmaya gidilmesi mali gevşeme anlamına gelmez.
 - i. Gelse bile ekonomide daralma dönemine girildiği ve bu nedenle konjonktürel bir maliye politikası izlenmesi gerektiği için anlamlıdır.
 - ii. Aynı zamanda bütçe dengesi “dönemsel değişikliklerden arındırılmış” olarak hesaplandığında yapısal bütçe açığı (structural deficit) söz konusu olmayabilir. Dolayısı ile borç stokunun GSYH’ye oranının azaldığı bir dönemde yapısal açık artmıyor veya sabit kalıyorsa faiz dışı fazlanın azalması endişe edilecek bir gelişme sayılmamalıdır.⁵

Bu görüşlerin her birinin kendi mantığı açısından teorik düzeyde haklı olduğu noktalar vardır. Ancak bu görüşlerin

⁵ Söz konusu görüşler basında çıkan haberler ve banka analistlerinin incelemelerinden kategorize edilmiştir.

argümanlarını değerlendirirken ülkemiz pratiği ve siyaset yapma biçiminin dikkate alınması gerektiğini, dolayısı ile bu teorik yaklaşımlardan hangisinin ülkemizde daha fazla açıklama gücü olabileceği konusunda aşağıdaki çıkarımları yapabileceğimiz düşünmekteyiz.

a. Faiz dışı fazlada azalmaya gidilmesi ülkemiz pratiğinde mali disiplinde gevşeme anlamına gelir mi ?

Faiz dışı fazla rakamında önümüzdeki beş yıl içinde GSYH'ye oran olarak 1 puan civarında azaltılmaya gidilmesi sadece bu dönem dikkate alınacak olursa ve borç stoku/GSYH gelişmeleri çerçevesinde ilk bakışta bir gevşeme anlamına gelmemektedir. Ancak yakın geçmişe yönelik gözlemlerimiz Hükümet'in faiz dışı fazla performansının 2006 yılı ortasından başlayarak bozulmaya başladığını ve vergi geliri yaratma kapasitesinin azalmaya yüz tutarken harcamaların artışının dizginlenemediğini göstermektedir.⁶ Yine bu doğrultuda Hükümet'in 2007 yılı Haziran ayında açıkladığı OVMP'de yer alan 2008-2010 yıllarına ilişkin faiz dışı fazlanın GSYH oranlarını yeni milli gelir serisine çevirerek, 3 Mayıs 2008'de OVMÇ ile ilan edilen faiz dışı fazla tahminleri ile karşılaştırmalı bir tablosunu hazırladık.

⁶ Faiz dışı fazlada bozulma emarelerinin 2006 yılı ortasından itibaren gözlemlenmeye başladığına ilişkin olarak Mali İzleme Ekim 2007 tarihli raporumuzun (http://www.tepav.org.tr/tur/admin/maliupload/2007_TEPAV_Mali_Izleme_Ekim_Raporu.pdf) "**Faiz Dışı Fazla Performansındaki Bozulma Ne Zaman Başladı? : Bazı Hatırlatmalar**" başlıklı analiz kısmına bakılabilir.

Tablo 6. OVMP ve OVMÇ’de Öngörülen Faiz Dışı Fazla Hedefleri

		2008	2009	2010
Faiz Dışı Fazla/GSYH(Eski Seri)	OVMP(Haziran 2007)	5,6	5,4	5,1
Faiz Dışı Fazla/GSYH(Yeni Seri)	OVMP(Haziran 2007)	4,3	4,1	3,9
Faiz Dışı Fazla/GSYH(Yeni Seri)	OVMÇ(Mayıs 2008)	2,7	2,3	2

Kaynak: OVMP (2007), OVMÇ(2008), TÜİK verileri ve kendi hesaplamalarımız

Bu tablo bize hükümetin geçen yıl yapmış olduğu öngörülerine oranla 2008-2010 yılları için faiz dışı fazlada 1.5- 2 puana yakın bir azaltmaya doğru politika değişikliğine gittiğini göstermektedir. Sonuç olarak uygulanan maliye politikası son yıllarda faiz dışı fazla performansında bozulma yarattığı gibi, geleceğe ilişkin olarak geçen yıl öngörülerinden önemli ölçüde sapmalar da içermektedir. Dolayısı ile faiz dışı fazla politikası sadece bugünden ileriye değil geçmişten bu yana azalma yönünde görece bir gevşemeye işaret etmektedir. Önümüzdeki beş yıl için ilk bakışta bir puan civarında gözüken bu görece azalışın bu düzeyde mi kalacağı yoksa daha fazla azalış gösterip göstermeyeceği (yani bir kere gevşedikten sonra dikiş tutup tutmayacağı) bir çok risk unsurunun da dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Zira, bu analizimiz mevcut veriler üzerinden yapılmakla beraber önceki raporlarımızda belirttiğimiz önemli risk alanlarına faiz dışı fazla politikası açısından da tekrar dikkat çekmek istiyoruz.

- i. Bunlardan birincisi, başta sağlık harcamaları olarak şimdiye kadar ertelenen ve tam büyüklüğü henüz bilinmeyen harcamaların önümüzdeki dönemlerde yaratacağı baskıdır.

Bu vesile ile bu ertelemelerin kısmen de olsa izlenebileceği bir kaynak olan Devlet Muhasebe Mizanı'nın 2006 yılından bu yana Maliye Bakanlığı'nca yayınlanmadığını hatırlatmak istiyoruz.

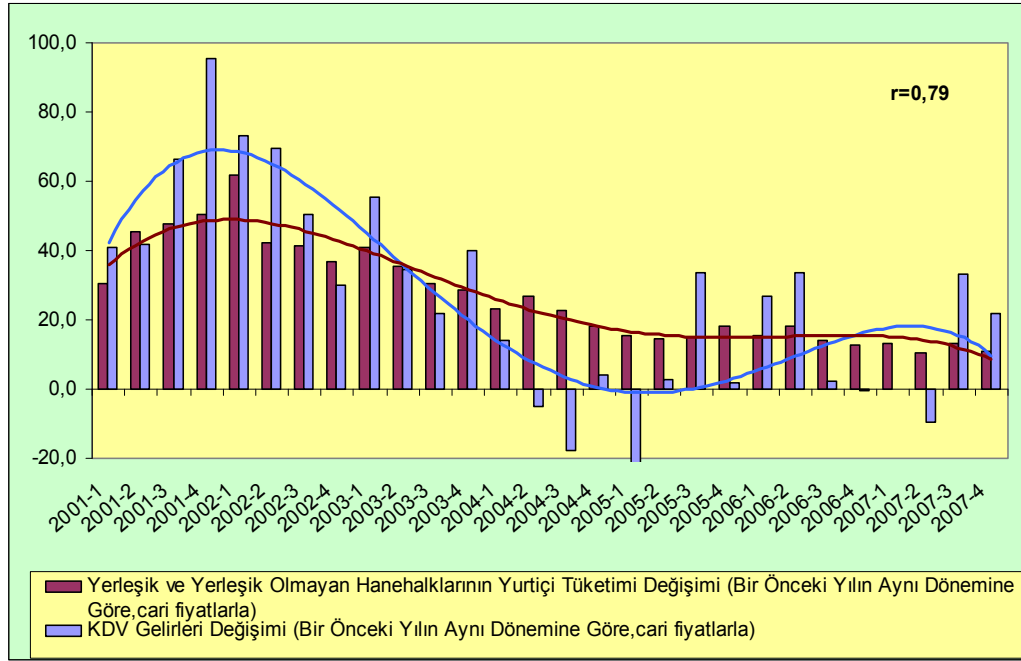
- ii. İkincisi, hesaplanan faiz dışı fazlada yer almayan ulaştırma yatırımları için bütçe dışı fon yaratma girişiminin hayata geçirilmesi riski, yap-işlet-devret yönteminin yaygınlaştırılmasından kaynaklanabilecek Hazine yükümlülükleri gibi ileride gelebilecek ilave yüklerdir. Bütçe dışı fon yaratılmayacağı konusunda 7'inci gözden geçirme için IMF'ye verilen niyet mektubundaki taahhüdün IMF ile stand by düzenlemesi gibi bir uygulamanın yapılmadığı bir dönemde çok fazla bir bağlayıcılığın bulunmadığını düşünmekteyiz.
- iii. Üçüncüsü, enflasyonun başlangıç hedefinin oldukça üstünde gerçekleşmesi durumunda, başta personel giderleri ile girdi kullanımına yönelik tüketim mal ve hizmetlerinde yaşanacak olan artışla birlikte bütçenin faiz dışı harcamalarının artmasıdır. Bunun da yine bilinen yöntemlerle bütçede gelecek yıllara harcama erteleme anlamına gelip gelmeyeceği dikkatle izlenmelidir.
- iv. Dördüncüsü, OVMÇ'de çok genel bir ifade ile "mahalli idare reformuna ve istihdam paketine ilişkin politika adımları olarak dikkate alındığı" belirtilmekle beraber, hangi kapsamda ve ne ölçüde hesaplara alındığı açık olmayan yerel yönetimlere aktarılacak gelir paylarından yapılan kesintilerin bir yıllık bir süre ile düşürülmesi, sosyal güvenlik primlerindeki

kesintinin azaltılması, İşsizlik Fonu gelirlerinin GAP yatırımlarında kullanılması gibi düzenlemelerin mali yüküdür

- v. Beşincisi, TBMM’de görüşülmekte olan Mahalli İdare Gelirleri Yasası’nda yerel düzeyde verilen hizmetlerden alınması öngörülen bazı katkı paylarının kaldırılarak, onun yerine, merkezi bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılmasıdır. Bu karar OVMÇ’de öngörülmediğini tahmin ettiğimiz, takriben GSYH’nin % 0,5’lik bir imkanının, merkezi yönetim bütçe açığının artması olarak özetlenebilecek yeni bir yük anlamına gelecek şekilde, yerel yönetimlere aktarılmasıdır (Temmuz ayında uygulamaya girerse bu etki 2008 yılı için % 0,25 olacaktır). Bu ise yukarıda sözünü etmiş olduğumuz gibi ilan edilen mali çerçevenin şimdiden delinmesi anlamına gelmektedir.
- vi. Altıncısı, özellikle bu yıl ve gelecek yıllarda enflasyon varsayımlarının gerçekçiliği konusundaki risklerdir. Bu yıl % 4 enflasyon hedefi üzerinden yapılan bütçe tahminlerinin, hedefinin iki katını aşan oranda sapma gösteren enflasyona rağmen 2008 bütçe açığının bir önceki yıla göre azalma göstermesi şeklindeki tahmin (GSYH’ye oran olarak % 1.6’dan % 1.4’e) kanımızca sorunlu bir tahmindir. Bu tahmin son günlerde gündeme gelen ve gerçekleşmesi halinde devlete iş yapan müteahhitlere ödenmesi söz konusu olan fiyat farkları dikkate alındığında iyice sorunlu hale gelmektedir.

- vii. Yedincisi, daralan bir ekonomide hanehalkının tüketiminin azalmasının dolaylı vergilerin tahsilatında yaratabileceği kaybın ne ölçüde dikkate alındığıdır.

Grafik 9. Hanehalkı Yurtiçi Tüketim ve Dahilde Alınan KDV Gelirleri Değişimi (%)*

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Gn. Md. TÜİK verileri ve kendi hesaplamalarımız

*KDV gelirleri için bir aylık gecikmeli veriler kullanılmıştır.

- viii. Sekizincisi, yapılan tahminlerin teknik kalitesidir. Hatırlanacağı gibi geçen yıl ve önceki yıllarda Yıl Ortası Ekonomik Güncelleme Raporları'nda yapılan tahminler çok kısa süreler içinde gözden geçirilmek durumunda kalmış ve hata payları çok yüksek olmuştur.
- ix. Dokuzuncu husus ise yaklaşan yerel seçimlerin harcama arttırıcı ve gelir toplamadan vazgeçici eğilimleri, OVMÇ ile sınırlı kalmayacak biçimde, teşvik etmesi riskidir. Nitekim bu risk, gelir kanadında Mahalli

İdarelere aktarılabacak paylarla ilgili olarak yeni tasarıda yapılan ve yukarıda değindiğimiz değışiklikler ile gerçekleşmiş durumdadır.

- x. Onuncusu, şimdiye kadar pek üzerinde durulmayan Konut Edindirme Yardımı(KEY) hesaplarının tasfiyesine ilişkin düzenlemedir. Halen TBMM’de görüşölmekte olan Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Kanunu’nda yapılan bir düzenleme ile bu ödemelerin Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı’na (EGYO) Hazine tarafından ikrazen ve özel tertip devlet tahvili yolu ile bütçe dışından ödenmesi yolunun açılacağı anlaşılmıştır.⁷

Sonuç olarak yukarıda saydığımız riskler bütçedeki görelî bozulmanın sadece 1 puanla sınırlı kalmayabileceğı konusunda ciddi bir biçimde dikkate alınması gereken hususlardır.

Bu risklerin ve geçmişten başlayarak bozulma emareleri gösteren maliye politikasının bir bütün olarak Hükümet’in siyaset yapma biçimi olarak mali disiplinden görelî gevşeme işaretleri vermesinin birer göstergesi olarak kabul edebiliriz. Bu gevşemenin kendisini borç stokunun artışı yönünde göstermemesi için önceden de belirttiğimiz gibi reel faiz, reel büyüme ve kur varsayımlarının olumlu bir yönde gitmesi gerekmektedir ki; bu noktada bu değışkenlerin birbirlerine karşı olası içsel tutarsızlığı da borç stokunun dinamiğinin, faiz dışı fazlanın azaltıldığı bir ortamda (gerekli şartın

⁷ Bu yıl içinde bütçeye yansıtılmayacak olan bu harcamaların ileriki yıllarda gelir-ödenek kaydı ile büteleştirileceğı tahmin edilmektedir.

gevşetilmesi) olumlu çalışmayabileceğine işaret etmektedir.

Esasen 7'inci gözden geçirmeye ilişkin 28 Nisan 2007 tarihli Niyet Mektubunda 2007 yılında hemen hemen bütün dönemlerde kamu maliyesindeki hedeflerden sapıldığı kabul edilmekte (Bkz Tablo 7) ve ilerisi için mali disiplinin tesis edileceği sözü verilmektedir. IMF ile sürdürülen stand by düzenlemesinde dahi tam anlamı ile tutturulamayan hedeflerin, bundan sonra herhangi bir bağlayıcılığının bulunmadığı bir politika uygulama sürecinde nasıl gerçekleştirileceği önemli bir soru işaretidir.

- b. Faiz dışı fazlanın azaltılması konjonktürel maliye politikası uygulamasının bir gereği olarak kabul edilebilir mi ? Böyle dönemlerde faiz dışı fazla yerine dönemsellikten arındırılmış açık (yapısal açık) kavramı ne ölçüde açıklayıcıdır ?

Ekonominin daralma dönemlerinde açık vererek ekonomiyi canlandırmanın (Keynesçi maliye politikası) anlaşılabilir bir yönü bulunmaktadır. Nitekim küresel krizde ABD'de bu yönde politikalar uygulamaktadır. Bu politikalar uygulanırken genelde harcama arttırıcı önlemler yerine kısa vadede ekonomide talep yaratan hane halkının kullanılabilir gelirini arttırmaya yönelik (vergi indirimleri vb) önlemler yeğlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında OVMÇ'nin faiz dışı fazlayı azaltma politikalarının harcama ve gelir kompozisyonu belli olmadığı için değerlendirmesini yapmak mümkün olmamaktadır.

Tablo 7. 19. Stand-By Niyet Mektuplarında Yer Alan Mali Hedefler ve Gerçekleşmeleri

Niyet Mektubu	Performans Kriteri		Hedefin Tutturulamamasının Nedeni ve Önlem Taahhüdü
	Hedef	Gerçekleşen	
24 Kasım 2005 1. ve 2. gözden geçirme	KİT'ler dahil konsolide kamu sektörünün faiz dışı dengesine ilişkin 2005 yılı eylül sonu hedefi		KİT'lerin Ağustos ayı itibariyle birikimli faiz dışı fazlalarının programda belirlenen seviyelerin altında kalması nedeniyle.
	25.995	24.157	
7 Temmuz 2006 3. ve 4. gözden geçirme	2005 yılı sonu mali hedefleri		Sosyal güvenlik sisteminin ve KİT kesiminin beklenenden zayıf performans göstermeleri nedeniyle. KİT performansındaki düşüş büyük ölçüde bir defaya mahsus faktörler kaynaklıdır.
	Konsolide kamu sektörü faiz dışı dengesi		
	30.363	28.254	
	KİT'ler hariç konsolide kamu sektörü faiz dışı dengesi		Sosyal güvenlik açığını telafi etmek için harcamaların kontrol altına alınması ve gelir tahsilatlarının artırılmasına yönelik tedbirler alınmıştır.
	26.660	26.615	
	Sosyal güvenlik kuruluşları genel dengesine ilişkin 2005 sonu hedefi		
	-21.500	-23.398	
27 Kasım 2006 5. gözden geçirme	2006 Eylül sonu,merkezi bütçe ve sosyal güvenlik kuruluşları konsolide faiz dışı harcamaları		Yılın tamamı için öngörülen harcama artışlarını kısmen telafi etmek amacıyla cari harcama ödeneklerinde GSMH'nın yaklaşık % 0,2'si tutarında blokaj yapılmıştır. Ayrıca ek bir destek unsuru olarak, önerilen (2006 aralık sonu üst sınırın değiştirilmesi)yeni 2006 sonu program tavanının aşılması halinde Mart 2007 sonuna kadar ödeneklerde aşan tutar oranında kesintiye gidilmesi kararlaştırılmıştır.
	124.046	124.859	
1 Mayıs 2007 6. gözden geçirme	2006 yılı sonu,merkezi bütçe ve sosyal güvenlik kuruluşları konsolide faiz dışı harcamaları		Planlananın üzerinde gerçekleşen yatırım ve beklenenden daha hızlı artış gösteren sağlık harcamaları gibi etkenler nedeniyle.
	173.084	174.972	
	2007 yılı Nisan sonu hedefleri		Programda öngörüldüğü üzere, 2006 yılı Aralık ayı sonu itibariyle harcamalarda görülen sapmalar 2007 yılında telafi edilecektir.
	Konsolide kamu sektörü faiz dışı dengesi		
	12.338	9.358	Maliye Bakanlığı, düşük öncelikli cari ve yatırım harcamaları ile transferlerde GSMH'nın % 0.6'sı oranında blokaj yapmıştır. Sağlık harcamalarındaki gelişmelerin 2007 yılının bütçe hedeflerine erişilmesi açısından bir sorun teşkil etmemesi için çeşitli önlemler yürürlüğe konmuştur.
	KİT'ler hariç konsolide kamu sektörü faiz dışı dengesi		
	11.738	7.327	Maktu vergilerin ve KİT ürünleri fiyatlarının -enerji fiyatları dahil- program varsayımlarıyla uyumlu olması sağlanacaktır.
	Merkezi bütçe ve SGK'ların konsolide faiz dışı harcamaları		
	56.485	59.690	
	Sosyal güvenlik kuruluşları genel dengesine		
28 Nisan 2008 7. / son gözden geçirme			Planlananın üzerinde gerçekleşen harcamalar ve beklenenin altında gerçekleşen gelirler nedeniyle
	2007 yılı sonu hedefleri		
	Konsolide kamu sektörü faiz dışı dengesi		
	40.738	29.183	
	Merkezi bütçe ve SGK'ların konsolide faiz dışı harcamaları		
28 Nisan 2008 7. / son gözden geçirme			Kamu maliyesini güçlendirmek amacıyla, 2007 yılı sonu ve 2008 yılı başı gelirlerinde artış sağlayan, vergi tahsilatını güçlendirmeye çalışmalarda dahil olmak üzere, vergi idaresinin kalıcı biçimde iyileştirilmesine odaklanılmıştır.
	190.795	195.988	
	Sosyal güvenlik kuruluşları genel dengesine		
	-24.200	-25.041	

Kaynak: www.hazine.gov.tr 19.Stand-By Niyet Mektupları

Ancak kamuoyuna yapılan açıklamalarda yer alan GAP bölgesine yapılacak yatırımlar, çift yollar ve belediyelere aktarılabacak kaynaklara bakıldığında, harcama ağırlıklı bir politika izleneceği kanısı doğmaktadır. Genelde bu tür harcamaların kısa vadede konjonktürel canlanmaya ne ölçüde katkıda bulunacağı tartışmalıdır. İkinci husus ise bu harcamaların finansmanı meselesidir. Harcamaların nasıl bir borçlanma politikası ile finanse edileceği de OVMÇ’de açıklanmamıştır. Zira saydığımız risklerin gerçekleşmesi durumunda, borçlanma faizlerinin artması ile birlikte, konjonktürel bir maliye politikasının olası olumlu etkilerinin etkisizleştirilme ihtimali de vardır. Öte yandan konjonktürel maliye politikası ekonominin daralma dönemlerinde açık verilmesi, genişleme dönemlerinde ise bu açığın telafi edilmesi mantığına dayanır. Buna karşılık OVMÇ’de 5 yıl boyunca sürekli olarak faiz dışı fazlada görece bir gevşeme öngörülmektedir. Bu anlamda önümüzde konjonktürel bir maliye politikası ile uyumlu bir resim bulunmadığını düşünmekteyiz.

Yine bütçede faiz dışı fazlada görece olarak azaltmaya gidilmesine rağmen, yapısal bütçe açığının bulunmadığı dolayısı ile bütçe disiplini açısından sorun olmadığı yönünde de yorumlar yapılmaktadır. Yapısal açık ya da dönemsellikten arındırılmış açık bir diğer analitik bütçe dengesi ölçüm yöntemidir. Bu yöntemde, dönemsel özelliklerden kaynaklanan gelir artış/azalışları (örneğin daralma dönemlerinde vergi gelirlerinin azalması) ve harcama artış/azalışları (daralma dönemlerinde işsizlik ödemeleri vb. artması) gibi otomatik stabilizatörlerin etkisinden arındırıldıktan sonra ortaya çıkan bütçe açık/fazlası, yapısal olarak hükümetin bütçe dengesini ne

ölçüde sağlayabildiğinin göstergesidir. Bu gösterge alınan bazı maliye politikası kararlarının özellikle ileride yapısal bir sorun yaratıp yaratmayacağı konusunda bir erken uyarı göstergesi yerine geçebilir.⁸ Bu dengenin ölçümü muhtelif yöntemlerle yapılmakla birlikte; dönemselliğin arındırılmasında ülkede uygulanan muhasebe yöntemlerinin, bütçe saydamlığının, mevzuat değişikliklerinin etkisi ciddi hesaplama sıkıntıları doğurmakta, dolayısı ile bu tür açık ölçümleri hem literatürde hem de uygulamada ciddi yöntem ve yorum sorunları yaratmaktadır. Sonuç olarak, bu hesap tarzı bütçenin içindeki mevsimlik değişmelerin ayıklanmasında faydalı olmakla beraber bir politika göstergesi olarak kullanımı konusu literatürde oldukça tartışmalıdır.

4. **Bir bütün olarak OVMÇ, kamuoyuna varsayımları ve ayrıntılı harcama planları açıklanmamış yönleri ile, ileriye yönelik tutarlı bir maliye politikası uygulama niyetinden çok, yaklaşmakta olan yerel seçimlere yönelik bir tercihi yansıtır gibi gözükmektedir.** Yukarıda da belirttiğimiz gibi OVMÇ’de iki husus göze çarpmaktadır: Bunlardan birisi kamuoyuna yeterli bilgi verilmeden konumuz açısından önemli gördüğümüz ve toplamı sadece 6 sayfa olan bir Powerpoint sunum⁹ ile kamu otoritesinin yapmış olduğu basın toplantısı ve sonrasında yapılan bazı basın açıklamaları ve söyleşilerin ötesinde bilgi demetinin çok az olmasıdır. Bu nedenle yapılan yorumlarda bilgiden çok sezgiye dayanılmak durumunda kalınmaktadır. İkinci husus ise, açıklanan sınırlı bilgi seti içinden gözlemlendiği kadarı ile harcama arttırıcı

⁸ Yapısal açığın bu yönüne yarattığı sorunlar ile ilgili olarak “Early Warning or Just Wise After the Event?

The Problem of Using Cyclically Adjusted Budget Deficits for Fiscal Surveillance.” Andrew Hughes Hallett, Rasmus Kattai and John Lewis-Prepared for the EMS annual conference 2007, bakılabilir.

⁹ Orta Vadeli Mali Çerçeve dökümanı bir Powerpoint sunum olup, bunun ileriye yönelik mali çerçeveyi anlatan kısmı 6 sayfa civarındaki tablolardan oluşmaktadır.

politikaların esas olarak ulaştırma (duble yollar başta olmak üzere) ve GAP yatırımlarına odaklanmış olmasıdır. GAP yatırımları ve diğler bölgesel kalkınma projeleri için kaynak ayrılmasının ülke ve bölge insanının refahı açısından tartışılacak bir yönü yoktur. Ancak sorulması gereken soru GAP ve Güneydoğru sorununun yıllardır gündemde olmasına rağmen bu amaçla kaynak ayrılmasının ayırdına yeni varılmış gibi bir politika izlenmesidir Nitekim yine OVMÇ ertesinde yapılan açıklamalar sonrası GAP için bir eylem planı da açıklanmıştır. Bu eylem planının GAP'a ayrılacak kaynaklarla nasıl ilişkilendirileceğı, harcamaların nasıl kanalize edileceğı ve özellikle ihale süreçleri gibi konular önümüzdeki dönemlerde dikkatle izlenmesi gereken hususlar olmaya adaydır. Aynı husus ulaştırma yatırımları ile ilgili harcamalar için de söz konusudur. Bütün bunları OVMÇ yayınlandıktan hemen sonra mali disiplini daha da gevşetmeye yönelik olarak yukarıda saydığımız risklerle birlikte değerlendirdiğimizde, OVMÇ'nin orta vadeli bir bakış açısı yerine kısa dönemli seçim odaklı bir politika aracı olarak kullanılma olasılığının yüksek olduğı ihtimali akla gelmektedir. Beklentimiz özellikle bölgesel kalkınma odaklı yaklaşımların sistemli bir uygulama iradesi ile ve iyi yönetim ilkeleri ve kaynak harcama dengesi gözetilerek uzun soluklu olarak sürdürölmesidir.

Bütün bu açıklamalarımız ışığında Hükümet'in önümüzdeki dönemde izleyeceğı maliye politikasına esas teşkil edecek olan kararların tahmini maliyetlerini Tablo 8'de değerlendirmiş bulunuyoruz.

Tablo 8. Son Alınanan Kararlar ve Tahmini Maliyetleri

Alınan Politika Kararları	Açıklama	Tahmini Maliyet	Varsayımlar
1) Konut edindirme yardımı ödemeleri	4749 sayılı kanunda yapılan düzenleme ile yükün Hazine tarafından karşılanması ve bütçe dışında işlem yapılması.	2.5 - 3 milyar YTL	Uygulama yılı ve kapsam dikkate alınarak yapılan tahminler
2) GAP'a kaynak aktarılması.			
a-İşsizlik Fonundan 2008 yılı için 1.3 milyar YTL ve 2009-2010 nema gelirlerinin 1/4'nü GAP ile ekonomik ve sosyal amaçlı diğer projelere.	Fonun amaç dışında kullanılması ve açık vermesi ile kamu kesimi genel dengesinin olumsuz etkilenmesi.	2008-2012 için 6 - 6.5 milyar YTL	2008 fiyatları ile hedef enflasyon ve enflasyonla uyumlu faiz varsayımı ile
b- Özelleştirme Fonu nakit fazlasının 2008 yılı için 1 milyar YTL'sinin gelir ve ödenek kaydı yoluyla, 2009 yılı için 2.5 milyar YTL,2010-2012 yılları için deflatör kadar arttırmak suretiyle GAP ve sosyal amaçlı projelere.	Nakit fazlalarının borç ödemesi yerine harcamalarda kullanılması ve Özelleştirme Fonu'nun kamu kesimi genel dengesinin olumsuz etkilenmesi.	2008-2012 için 9 - 10 milyar YTL	
3) İşsizlik Fonu'ndan istihdam paketi kapsamında kaynak aktarılması. 18-29 yaş arası gençler 18+ kadın ve özürllüler için ödenen işveren priminin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması.	Genel olarak istihdamın artırılması ve istihdam kompozisyonunun gençler ve kadınlar lehine çevrilmesi açısından olumlu bir adım. Ancak kötüye kullanıma açık hususlar içermekte. 30 yaş üstü istihdamın 30 yaş altına kaydırılması , yeni kayıtlı ek istihdam yaratma yerine halen kayıt dışı çalışanların kayıt altına alınması gibi.	2008-2012 için 2.8 - 5 milyar YTL	Potansiyel istihdamın her iki grup için de % 10 ve % 20 artacağı ve prim esas kazancının da asgari ücretin %10 üzerinde olacağı varsayımı ile
4) Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile mini tahkimler yapılması.			
a- TCDD'nin alacaklarının borçlarına mahsubu.	Mali disiplinin ve saydamlığın olumsuz etkilenmesi ve kötü örnek oluşturması.	Maliyeti belli değil	
b- Üniversite döner sermayelerinin devletten alacaklarının kısmi terkin.	Üniversite döner sermayelerinden alacaklı olan özel sektör firmalarının alacaklarında aynı oranda kesinti olmayacağı için izleyen satın almalarda özel sektör tarafından fiyatların artırılması.	2008 yılı için 180 - 200 milyon YTL	Biriken alacakların % 15'nin silindiği varsayımı ile
5) a-Yerel Yönetimlere, merkezi yönetim vergi gelirlerinden aktarılabacak kaynağın artırılması.	Hesapları kolay denetlenemeyen yerel yönetimlere kaynak aktarılması suretiyle merkezi yönetim bütçesi açığının artması.	2008-2012 için 19 - 20 milyar YTL	2008 fiyatlarıyla vergi gelirlerinin sadece deflatör kadar artacağı varsayımıyla yeni tasarıda öngörülen dağıtım oranları dikkate alınarak
b-Aktarılabacak kaynaktan yapılacak kesintinin bir yıl süre ile % 25'den % 20'ye düşürülmesi.		2008-2009 için 200 - 225 milyon YTL	
6) Kamu İhale Kanunu'nun değiştirilmesi ile müteahhitlere fiyat farkı ödenmesi.	Kanunun temel felsefesi olan "anahtar teslim ödeme sistemi"den geri adım atılmasına devam edilmesi ve bu kapsamda yabancı para cinsinden yapılan işler de kapsamak suretiyle fiyat farkı uygulamasının genişletilmesi.		
Toplam Tahmini Maliyet		39.7 milyar YTL - 44.9 milyar YTL	

III.. Bütçe Finansmanı ve Borç Stokundaki Gelişmeler

Hazine nakit dengesi 2008 yılı Mart ayı sonunda yaklaşık 4.7 milyar YTL açık vermiştir. Nisan sonunda bu açık 9.3 milyar YTL'ye ulaşmıştır.

Tablo 9. Hazine Nakit Dengesi

(milyon YTL)	Ocak*	Şubat*	Mart*	Nisan*	Mart Sonu Toplam*	Nisan Sonu Toplam*
GELİRLER	16.520	17.281	12.286	13.568	46.087	59.655
GİDERLER	15.344	17.742	17.680	18.223	50.766	68.989
Faiz Dışı Giderler	11.374	12.943	13.702	13.954	38.018	51.972
Faiz Ödemeleri	3.970	4.799	3.979	4.269	12.748	17.017
FAİZ DIŞI DENGİ	5.146	4.339	-1.416	-386	8.069	7.683
NAKİT DENGESİ	1.176	-461	-5.394	-4.655	-4.679	-9.334
					0	0
FİNANSMAN	-1.176	461	5.394	4.655	4.679	9.334
BORÇLANMA (NET)	1.597	2.214	1.003	1.902	4.814	6.716
DIŞ BORÇLANMA NET	-998	-587	-930	-396	-2.514	-2.910
Kullanım	1.214	4	1.203	158	2.421	2.579
Ödeme	2.212	591	2.132	554	4.935	5.488
İÇ BORÇLANMA NET	2.594	2.801	1.933	2.297	7.328	9.626
Kullanım	5.726	4.970	4.212	11.338	14.909	26.246
Ödeme	3.132	2.169	2.279	9.040	7.580	16.621
ÖZELLEŞTİRME GELİRİ	52	0	0	0	52	52
TMSF'DEN AKTARIMLAR	0	0	0	0	0	0
DEVİRLİ-GARANTİLİ BORÇ GERİ DÖNÜŞÜMLERİ	8	28	30	36	67	103
BANKA KULLANIMI	-2.833	-1.782	4.361	2.718	-254	2.463
KUR FARKLARI	129	132	1.205	0	1.466	1.466
BANKA KULLANIMI NET	-2.962	-1.914	3.156	2.717	-1.721	997

Hazine ilk çeyrekte 4,81 milyar YTL'lik net borçlanma gerçekleştirmiştir. Nisan ayı sonunda net borçlanma 6,72 milyar YTL olmuştur. Nakit borçlanmada ağırlık yine iç borçlanmada olmuş, dış borçlanmada ise net geri ödeme eğilimi sürmüştür. Gelecek aylarda da Dünya piyasalarındaki gelişmeler nedeni ile dış borçlanma yerine iç borçlanmanın ikame edilmesi stratejisinin sürdürülebileceğini değerlendirmekteyiz. Sonuçta Mart ayında nakit açığının biraz üzerinde oluşan ilave nakit

borçlanma hasılatının Hazine'nin kasa hesaplarına aktarılması sureti ile rezerv biriktirilmesine devam edilmiştir. Buna karşılık, Nisan ayında gerçekleşen önemli borç itfalarından dolayı nakit açığının altında kalan net borçlanma nedeniyle kasa kullanımı çıkış yönünde yani pozitif olmuştur.

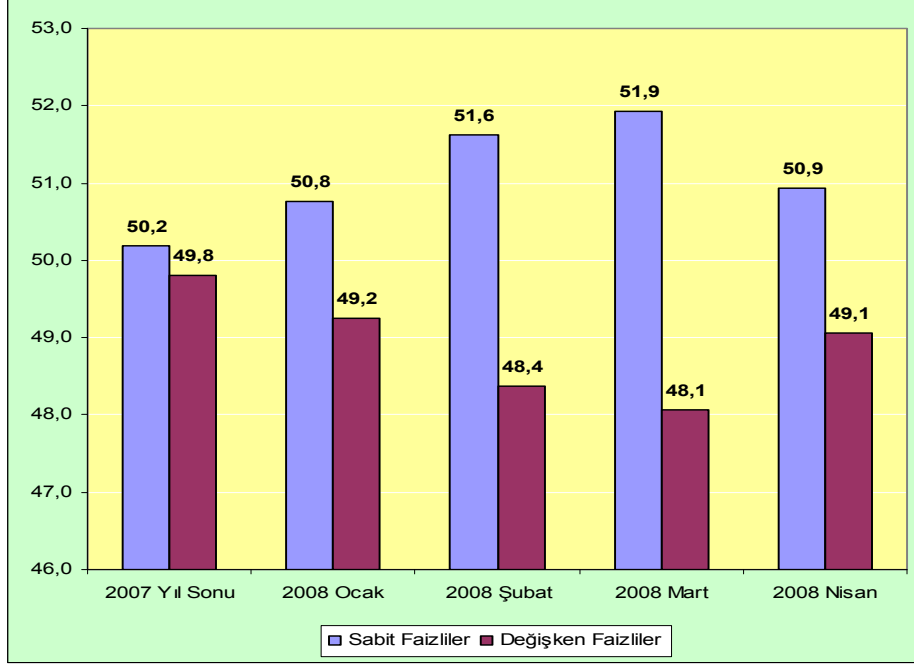
Tablo 10. Genel Bütçe Dengesi ve Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi Karşılaştırmalı Tablosu (Mart-Nisan)

Genel Bütçe Dengesi			Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi		
(milyon YTL)	Mart Sonu	Nisan Sonu	(milyon YTL)	Mart Sonu	Nisan Sonu
Bütçe Dengesi	-5.541	-5.849	Bütçe Dengesi	-4.374	-5.449
Emanetler	-2.739	-1.813	Emanetler	-2.959	-2.115
Avanslar	211	197	Avanslar	359	314
Nakit Dengesi	-8.068	-7.465	Nakit Dengesi	-6.974	-7.251
Finansman	8.068	7.465	Finansman	6.974	7.251
Toplam Net Borçlanma	7.921	8.472	Toplam Net Borçlanma	7.921	8.472
Net Borç Verme (-)	-52	-69	Net Borç Verme (-)	-42	-58
Özelleştirme Geliri	64	64	Özelleştirme Geliri	64	64
Kasa ve Diğer Kalemler Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	31	-1.140	Kasa ve Diğer Kalemler Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	-1.053	-1.344

Önceki raporumuzda, Şubat sonu itibarı ile Hazine nakit dengesi fazla verirken aynı dönemde merkezi yönetim bütçe nakit dengesinin eksi vermesine dikkat çekmiş ve bunun otoritelerce açıklanması gerektiğini gündeme getirmiştik. Bu konuda Hazine yetkililerinden bir açıklama gelmemekle beraber, Mart sonu itibarı ile hem genel hem de bütçe nakit dengesi ile Hazine nakit dengesi tekrar aynı yönde açık vererek gerçekleşmiştir. Mart ayı sonunda Hazine nakit açığı merkezi yönetim bütçesi nakit açığından daha az iken; Nisan ayı sonunda, Nisan ayı içinde ? gerçekleşen farktan dolayı, Hazine nakit açığı daha fazla gerçekleşmiştir. Nisan ayında Hazine nakit açığı 4,6 milyar YTL olarak gerçekleşirken; merkezi yönetim bütçesi nakit dengesi sadece 277 milyon YTL açık vermiştir. Bu türden önemli farkların nasıl oluştuğu konusunda Hazine Müsteşarlığı'nın kamuoyuna daha açıklayıcı bilgiler vermesinin gerekli olduğunu düşünmekteyiz. Bu çerçevede söz konusu farkın, bütçe hesaplarına Nisan ayı sonu itibarı ile gelir kaydedilen vergi

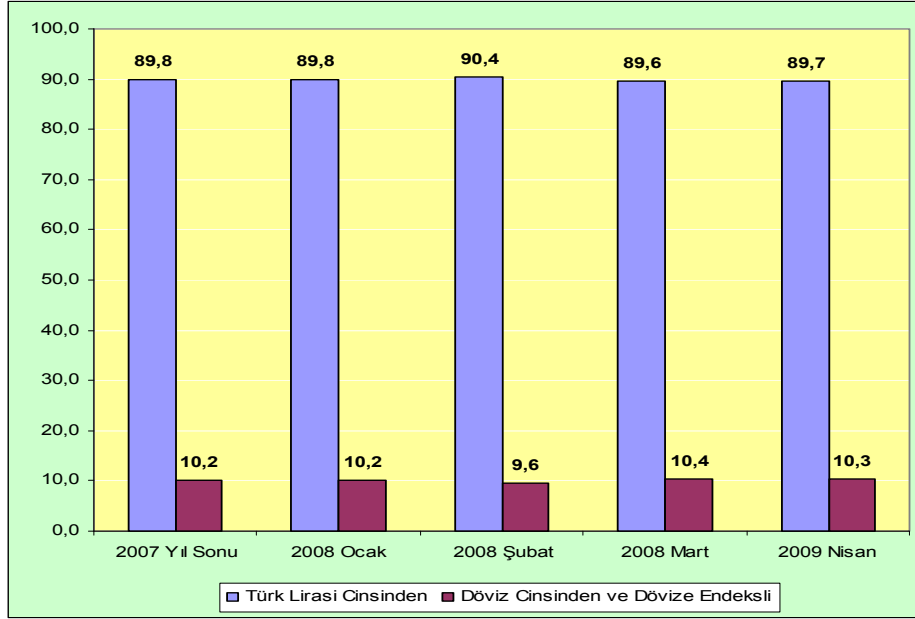
tahsilatlarının bankalar tarafından Hazine hesaplarına Mayıs ayının ilk haftasında aktarılmasından kaynaklanmış olabileceğini değerlendirmekteyiz.

Grafik 10. Merkezi Yönetim İç Borç Stoku Faiz Yapısı (%)

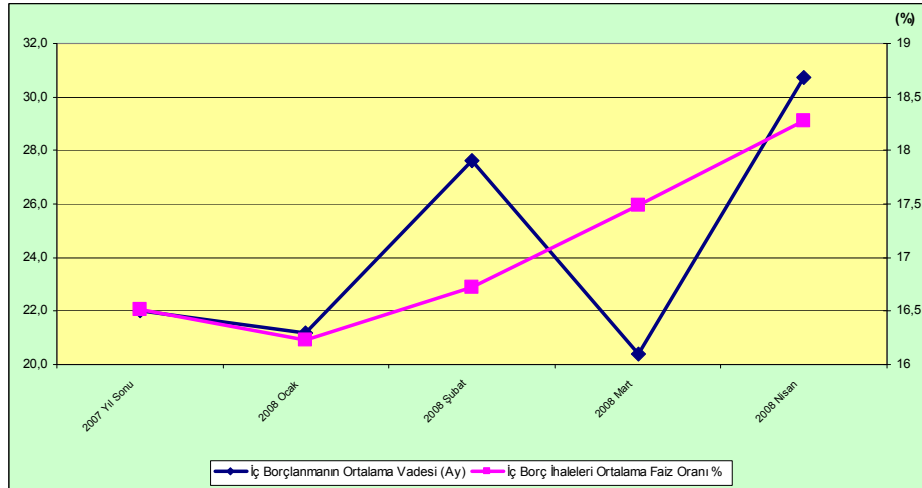
Merkezi yönetim iç borç stokunun faiz kompozisyonunda değişken faizli kağıtların payının 2008 yılı Mart ayı sonunda 2007 yıl sonuna göre yaklaşık 1,7 puan azaldığını görmekteyiz. Nisan sonunda ise bu fark 0,7 puana düşmüştür.

Grafik 11. Merkezi Yönetim İç Borç Stoku YTL-Döviz Yapısı (%)

İç borç stoku YTL-döviz kompozisyonunda ise, döviz cinsinden ve dövizle endeksli kağıtların payında önemli bir değişiklik olmamıştır.

Grafik 12. İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi ve Faiz Oranı

Hazine iç borçlanma faizleri ise 2008 Mart ayında da artışı sürdürmüş ve % 17,5 civarında gerçekleşmiş, Nisan ayında ise % 18,28 olmuştur. Mart ayında borçlanma vadesi kısalır iken, Nisan ayında tahvil ağırlıklı borçlanma nedeniyle bu vade 30,7 ay seviyesine yükselmiştir.

EKLER

**Ek Tablo 1. 2008 Merkezi Yönetim Bütçe Ödenek ve Giderleri
(Mart Sonu)**

	Ocak	Şubat	Mart	Toplam	2008 Bütçe	(%)	Harcamaların
						Gerçekleşme	(%) Dağılımı
Giderler	16.305.696	16.607.569	18.648.608	51.561.873	222.553.217	23,17	100,00
Faiz Haric Giderler	12.022.554	11.893.206	13.895.276	37.811.036	166.553.167	22,70	73,33
I. Personel Giderleri	4.841.110	3.855.601	3.815.917	12.512.628	48.672.049	25,71	24,27
Memur	4.289.467	3.228.100	3.210.697	10.728.264	40.520.597	26,48	20,81
İşçi	153.846	281.982	242.865	678.693	3.707.208	18,31	1,32
Diğer	397.797	345.519	362.355	1.105.671	4.444.244	24,88	2,14
II. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	622.053	482.950	480.375	1.585.378	6.405.463	24,75	3,07
Memur	554.603	389.389	387.082	1.331.074	5.249.058	25,36	2,58
İşçi	20.860	44.275	44.889	110.024	649.292	16,95	0,21
Diğer	46.590	49.286	48.404	144.280	507.113	28,45	0,28
III. Mal ve Hizmet Alımları	1.058.671	1.192.957	1.528.206	3.779.834	22.905.423	16,50	7,33
Savunma-Güvenlik	89.447	211.258	435.675	736.380	8.410.568	8,76	1,43
M.S.B	67.348	144.923	355.977	568.248	6.783.580	8,38	1,10
Jandarma Genel Komutanlığı	4.837	35.846	49.164	89.847	1.033.708	8,69	0,17
Emniyet Genel Müdürlüğü	17.262	30.489	30.534	78.285	593.280	13,20	0,15
Sağlık Giderleri	699.281	501.846	408.446	1.609.573	6.741.000	23,88	3,12
Yeşil Kart Uygulamasına İlişkin Sağlık Hizmetleri	496.929	242.684	264.693	1.004.306	3.850.000	26,09	1,95
İlaç	76.049	96.365	62.102	224.516	1.089.414	20,61	0,44
Tedavi ve Sağlık Malzemesi	126.303	162.797	91.651	380.751	1.801.586	21,13	0,74
Devlet Boçları Genel Giderleri	0	7.309	7.016	14.325	130.000	11,02	0,03
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	269.943	472.544	677.069	1.419.556	7.623.855	18,62	2,75
IV. Cari Transferler	5.136.224	5.643.299	6.734.851	17.514.374	69.206.600	25,31	33,97
Görev Zararları	65.750	215.784	186.115	467.649	1.551.334	30,14	0,91
KİT Görev Zararları	20.000	120.000	120.000	260.000	733.000	35,47	0,50
Mali Kurumlar	39.000	87.110	34.924	161.034	611.000	26,36	0,31
Diğer Görev Zararları	6.750	8.674	31.191	46.615	207.334	22,48	0,09
Hazine Yardımları	3.571.197	2.944.747	3.131.625	9.647.569	39.912.216	24,17	18,71
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Hazine Yardımları	74.451	74.307	73.353	222.111	932.000	23,83	0,43
İşsizlik Sigortası Fonu	74.451	74.307	73.353	222.111	932.000	23,83	0,43
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	3.341.001	2.662.995	2.870.973	8.874.969	37.031.000	23,97	17,21
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	3.006.881	2.302.700	1.565.300	6.874.881	28.804.000	23,87	13,33
Mahalli İdareler	109.123	141.333	134.986	385.442	1.235.100	31,21	0,75
Belediyelere Yardım	380	570	150	1.100	50.000	2,20	0,00
Diğer (İl özel İd. ve köyler)	108.743	140.763	134.836	384.342	1.185.100	32,43	0,75
Diğer Hazine Yardımları	46.622	66.112	52.313	165.047	714.116	23,11	0,32
DFİF	30.000	29.000	30.000	89.000	350.000	25,43	0,17
Diğer	16.622	37.112	22.313	76.047	364.116	20,89	0,15
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	84.298	8.081	23.782	116.161	335.898	34,58	0,23
Hane Halkına Yapılan Transferler	46.619	52.130	116.647	215.396	1.101.438	19,56	0,42
Burslar ve Harçlıklar	35.685	38.593	45.552	119.830	508.386	23,57	0,23
Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	1.710	2.208	52.786	56.704	466.521	12,15	0,11
Sağlık Amaçlı Transfer	3.763	3.705	3.416	10.884	65.271	16,68	0,02
Yiyecek Amaçlı Transfer	4.970	6.189	13.900	25.059	54.894	45,65	0,05
Barınma Amaçlı Transfer	491	1.435	993	2.919	6.366	45,85	0,01
Tarım ve Orman Destekleme Ödemeleri	185.000	696.065	1.388.887	2.269.952	5.400.000	42,04	4,40
Doğrudan Gelir Desteği	0	0	844.000	844.000	2.554.000	33,05	1,64
Ürün Desteği Ödemeleri	50.000	513.000	0	563.000	1.758.000	32,03	1,09
Hayvancılık Desteği Ödemeleri	105.000	140.000	528.872	773.872	731.000	105,86	1,50
Diğer	30.000	43.065	16.015	89.080	357.000	24,95	0,17
Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	5.833	113.093	12.397	131.323	632.826	20,75	0,25
Sosyal Amaçlı Transferler	3.282	14.193	23.133	40.608	227.791	17,83	0,08
Yurtdışına Yapılan Transferler	35.765	26.843	72.591	135.199	654.057	20,67	0,26
Gelirden Ayrılan Paylar	1.138.480	1.572.363	1.779.674	4.490.517	19.391.040	23,16	8,71
V. Sermaye Giderleri	15.692	117.364	797.179	930.235	11.775.030	7,90	1,80
VI. Sermaye Transferleri	29.463	280.574	235.962	545.999	2.084.420	26,19	1,06
VII. Borç Verme	319.341	320.461	302.786	942.588	3.933.510	23,96	1,83
Yurtiçi Borç Verme	319.341	320.461	282.786	922.588	3.708.510	24,88	1,79
KİT	229.000	224.600	177.500	631.100	1.577.500	40,01	1,22
Risk Hesabı	0	0	0	0	590.000	0,00	0,00
Diğer	90.341	95.861	105.286	291.488	1.541.010	18,92	0,57
Yurtdışı Borç Verme	0	0	20.000	20.000	225.000	8,89	0,04
Kıbrıs	0	0	20.000	20.000	225.000	8,89	0,04
VIII. Yedek Ödenekler	0	0	0	0	1.570.672	0,00	0,00
Faiz Giderleri	4.283.142	4.714.363	4.753.332	13.750.837	56.000.050	24,56	26,67
I. İç Borç Faizi	3.621.818	3.828.329	3.793.296	11.243.443	46.055.000	24,41	21,81
II. Dış Borç Faizi	661.324	884.750	786.241	2.332.315	7.066.050	33,01	4,52
III. İskonto ve Kısa Vadeli İşlemlere Ait Faiz	0	1.284	173.795	175.079	2.879.000	6,08	0,34

Ek Tablo 2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri Karşılaştırmalı 2007-2008 (Mart Sonu)

	2007				2008				Artış Oranı	
	Mart	Toplam	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı	Mart	Toplam	Bütçe Tahmini	Gerçekleşme Oranı	Mart	Toplam
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	15.640.534	49.441.897	203.500.684	24,3	18.648.608	51.561.873	222.553.217	23,2	19,2	4,3
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	11.661.529	33.475.107	154.769.069	21,6	13.895.276	37.811.036	166.553.167	22,7	19,2	13,0
Personel Giderleri	3.404.677	11.192.386	43.554.730	25,7	3.815.917	12.512.628	48.672.049	25,7	12,1	11,8
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Pr	429.403	1.405.582	5.800.916	24,2	480.375	1.585.378	6.405.463	24,8	11,9	12,8
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.396.979	3.461.013	22.154.275	15,6	1.528.206	3.779.834	22.905.423	16,5	9,4	9,2
Savunma-Güvenlik	377.556	630.536	7.576.376	8,3	435.675	736.380	8.410.568	8,8	15,4	16,8
Sağlık Giderleri	447.603	1.668.785	6.624.064	25,2	408.446	1.609.573	6.741.000	23,9	-8,7	-3,5
Genel Tedavi ve Sağlık Malzemesi Gid	139.550	377.002	1.735.246	21,7	91.651	380.751	1.801.586	21,1		1,0
Genel İlaç Giderleri	82.556	190.417	974.930	19,5	52.102	224.516	1.089.414	20,6		17,9
Yeşil Kart Sağlık Hizmetleri	225.497	1.101.366	3.913.888	28,1	264.693	1.004.306	3.850.000	26,1		-8,8
Devlet Borçları Genel Giderleri	5.331	20.423	59.111	34,6	7.016	14.325	130.000	11,0	31,6	-29,9
Diğer Mal ve Hizmet Alım Giderleri	566.489	1.141.269	7.894.724	14,5	677.069	1.419.556	7.623.855	18,6	19,5	24,4
Cari Transferler	5.415.417	14.857.044	63.249.159	23,5	6.734.851	17.514.374	69.206.600	25,3	24,4	17,9
Görev Zararları	55.063	153.205	1.401.345	10,9	186.115	467.649	1.551.334	30,1	238,0	205,2
KİT' Görev Zararları	10.000	50.000	699.891	7,1	120.000	260.000	733.000	35,5		420,0
Mali Kurumlar	34.473	66.000	376.432	17,5	34.924	161.034	611.000	26,4	1,3	144,0
Diğer Görev Zararları	10.590	37.205	325.022	11,4	31.191	46.615	207.334	22,5		
Hazine Yardımları	3.422.120	9.222.710	36.273.127	25,4	3.131.625	9.647.569	39.912.216	24,2	-8,5	4,6
Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Hazine Ya	70.704	197.500	807.545	24,5	73.353	222.111	932.000	23,8	3,7	12,5
İşsizlik Sigorta Fonu	70.704	197.500	807.545	24,5	73.353	222.111	932.000	23,8		
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Gider	3.125.000	8.483.001	33.063.333	25,7	2.870.973	8.874.969	37.031.000	24,0	-8,1	4,6
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	1.840.308	6.576.692	25.823.450	25,5	1.565.300	6.874.881	28.804.000	23,9		4,5
Mahallî İdarelere Hazine Yardımları	166.211	410.792	1.706.350	24,1	134.986	385.442	1.235.100	31,2	-18,8	-6,2
Diğer Hazine Yardımları	60.205	131.417	695.899	18,9	52.313	165.047	714.116	23,1	-13,1	25,6
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yap	20.332	150.203	681.416	22,0	23.782	116.161	335.898	34,6		
Hane Halkına Yapılan Transferler	134.892	218.222	994.286	21,9	116.647	215.396	1.101.438	19,6	-13,5	-1,3
Tarımsal Amaçlı Transferler	260.110	1.116.263	5.555.090	20,1	1.388.887	2.269.952	5.400.000	42,0	434,0	103,4
Ürün Destekleme Ödemeleri	101.209	246.209	1.708.455	14,4	0	563.000	1.758.000	32,0	-100,0	128,7
Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	50.000	280.000	740.690	37,8	528.872	773.872	731.000	105,9	957,7	176,4
Diğer Tarımsal Amaçlı Transferler	108.901	590.054	3.105.945	19,0	860.015	933.080	2.911.000	32,1	689,7	58,1
Hane Halkına Yapılan DiğerTransferle	106.515	115.280	617.967	18,7	12.397	131.323	632.826	20,8	-88,4	13,9
Sosyal Amaçlı Transferler	2.296	5.827	67.400	8,6	23.133	40.608	227.791	17,8	907,5	596,9
Yurtdışına Yapılan Transferler	38.265	97.617	500.571	19,5	72.591	135.199	654.057	20,7	89,7	
Gelirden Ayrılan Paylar	1.375.824	3.777.717	17.157.957	22,0	1.779.674	4.490.517	19.391.040	23,2	29,4	18,9
Mahallî İdare Payları	1.016.825	2.950.969	13.285.805	22,2	1.387.549	3.656.116	15.059.000	24,3	36,5	23,9
Fonlara Verilen Paylar	319.744	709.297	3.223.685	22,0	395.868	876.766	3.822.378	22,9	23,8	23,6
Diğer Paylar	39.255	117.451	648.467	18,1	-3.743	-42.365	509.662	-8,3	-109,5	-136,1
Sermaye Giderleri	628.454	1.258.121	12.915.236	9,7	797.179	930.235	11.775.030	7,9	26,8	-26,1
Sermaye Transferleri	53.158	438.146	3.542.631	12,4	235.962	545.999	2.084.420	26,2	343,9	24,6
Yurtiçi Sermaye Transferleri	51.918	436.906	3.354.759	13,0	234.342	544.379	1.862.447	29,2	351,4	24,6
Yurtdışı Sermaye Transferleri	1.240	1.240	187.872	0,7	1.620	1.620	221.973	0,7		
Borç Verme	333.441	862.815	3.552.122	24,3	302.786	942.588	3.933.510	24,0	-9,2	9,2
Yurtiçi Borç Verme	333.440	853.959	3.267.122	26,1	282.786	922.588	3.708.510	24,9		
Yurtdışı Borç Verme	1	8.856	285.000	3,1	20.000	20.000	225.000	8,9		
Yedek Ödenekler	0	0	0	0	0	0	1.570.672	0,0		
Faiz Giderleri	3.979.005	15.966.790	48.731.615	32,8	4.753.332	13.750.837	56.000.050	24,6	19,5	-13,9

Ek Tablo 3. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri Karşılaştırmalı 2007-2008(Mart Sonu)

	2008 Mart	2007 Mart	Artış (%)	2008 Bütçede Ön Görülen	2007 Yılsonu	2008 Bütçeye Göre Gerçekleşen (%)	2007 Yılsonuna Göre Gerçekleşen (%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	47.188.305	46.109.441	2,34	204.556.459	189.617.246	23,07	24,32
Genel Bütçe Gelirleri	45.329.731	45.433.127	-0,23	199.410.938	184.235.392	22,73	24,66
I-Vergi Gelirleri	40.255.828	33.941.356	18,60	171.206.312	152.831.736	23,51	22,21
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	12.822.126	10.044.397	27,65	52.600.000	48.197.403	24,38	20,84
Gelir Vergisi	8.547.468	7.026.668	21,64	38.100.000	34.446.780	22,43	20,40
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	457.599	311.624	46,84	1.512.910	1.505.819	30,25	20,69
Basit Usulde Gelir Vergisi	98.128	94.853	3,45	214.798	197.097	45,68	48,13
Gelir Vergisi Tevkifatı	7.654.488	6.312.716	21,26	35.141.082	31.678.554	21,78	19,93
Gelir Geçici Vergisi	337.253	307.475	9,68	1.231.210	1.065.310	27,39	28,86
Kurumlar Vergisi	4.274.658	3.017.729	41,65	14.500.000	13.750.623	29,48	21,95
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	201.193	1.871	10.653,23	220.000	156.122	91,45	1,20
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	52.522	-111.113	147,27	16.000	42.494	328,26	-261,48
Kurumlar Geçici Vergisi	4.020.943	3.126.971	28,59	14.264.000	13.552.007	28,19	23,07
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.636.777	1.385.070	18,17	4.029.000	3.645.419	40,62	37,99
Veraset ve Intikal Vergisi	16.008	16.291	-1,74	152.000	124.603	10,53	13,07
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.620.769	1.368.779	18,41	3.877.000	3.520.816	41,80	38,88
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	15.780.774	14.223.464	10,95	71.382.312	63.589.293	22,11	22,37
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.218.208	3.846.559	9,66	17.652.000	16.792.632	23,90	22,91
Özel Tüketim Vergisi	9.457.463	8.618.540	9,73	44.719.366	39.110.505	21,15	22,04
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	5.535.510	4.575.239	20,99	25.638.366	22.051.751	21,59	20,75
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	922.967	700.167	31,82	4.611.000	4.293.326	20,02	16,31
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	2.757.632	3.121.009	-11,64	13.207.000	11.720.469	20,88	26,63
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	241.354	222.125	8,66	1.263.000	1.044.959	19,11	21,26
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	906.206	746.901	21,33	3.975.946	3.149.139	22,79	23,72
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	1.198.897	1.011.464	18,53	5.035.000	4.537.017	23,81	22,29
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	7.725.130	6.264.798	23,31	33.502.000	28.970.325	23,06	21,62
Gümrük Vergileri	695.907	578.257	20,35	2.952.000	2.440.591	23,57	23,69
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	7.018.456	5.675.891	23,65	30.500.000	26.492.642	23,01	21,42
Diğer Dış Ticaret Gelirleri	10.767	10.650	1,10	50.000	37.092	21,53	28,71
Damga Vergisi	967.313	880.954	9,80	4.200.000	3.641.947	23,03	24,19
Harçlar	1.312.371	1.129.524	16,19	5.400.000	4.741.541	24,30	23,82
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Ver.	11.337	13.149	-13,78	93.000	45.808	12,19	28,70
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.015.548	1.479.146	-31,34	8.978.314	7.903.902	11,31	18,71
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	356.591	333.092	7,05	1.687.000	1.468.088	21,14	22,69
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	50.150	551.410	-90,91	4.247.707	4.454.737	1,18	12,38
Kurumlar Karları	335.246	334.882	0,11	1.715.807	918.321	19,54	36,47
Kira Gelirleri	167.610	147.595	13,56	792.000	680.612	21,16	21,69
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	105.951	112.167	-5,54	535.800	382.144	19,77	29,35
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gel.	228.042	198.868	14,67	801.520	1.801.328	28,45	11,04
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	216	12		0	51.820		0,02
Özel Gelirler	227.826	198.856	14,57	801.520	1.749.508	28,42	11,37
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	3.792.216	3.932.252	-3,56	14.118.022	15.621.495	26,86	25,17
Faiz Gelirleri	1.073.546	804.203	33,49	2.225.152	4.615.880	48,25	17,42
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	1.681.539	1.250.569	34,46	6.393.236	5.438.273	26,30	23,00
Devlet Payları	53.927	42.013	28,36	240.000	216.235	22,47	19,43
Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	1.627.612	1.208.556	34,67	6.153.236	5.222.038	26,45	23,14
Para Cezaları	726.028	1.067.312	-31,98	3.399.900	3.675.028	21,35	29,04
Yargı Para Cezaları	41.254	37.709	9,40	162.580	159.837	25,37	23,59
İdari Para Cezaları	215.573	143.499	50,23	657.291	711.427	32,80	20,17
Vergi Cezaları	457.222	859.634	-46,81	2.557.218	2.687.174	17,88	31,99
Diğer Para Cezaları	11.979	26.470	-54,74	22.811	116.590	52,51	22,70
Diğer Çeşitli Gelirler	311.103	810.168	-61,60	2.099.734	1.892.314	14,82	42,81
V-Sermaye Gelirleri	38.097	5.881.505	-99,35	4.306.770	6.076.931	0,88	96,78
Taşınmaz Satış Gelirleri	38.388	43.905	-12,57	401.300	231.148	9,57	18,99
Taşınır Satış Gelirleri	-291	-4.371	93,34	5.470	3.812	-5,32	-114,66
Diğer Sermaye Satış Gelirleri	0	5.841.971		3.900.000	5.841.971	0,00	100,00
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	925.990	643.843	43,82	3.417.133	3.795.238	27,10	16,96
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	932.584	32.471	2.772,05	1.728.388	1.586.616	53,96	2,05

Ek Tablo 4. 2008 Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre % Dağılımı (Mart Sonu)

4 a)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	6,4	0,7	1,7	66,8	23,2	0,1	1,0	0,1	100
Savunma Hizmetleri	66,2	7,5	26,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	100
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	75,3	7,7	13,9	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	100
Ekonomik İşler ve Hizmetler	16,1	2,4	5,3	0,0	53,3	10,4	0,6	11,9	100
Çevre Koruma Hizmetleri	63,0	8,7	6,5	0,0	0,0	0,6	21,1	0,0	100
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0,5	0,1	0,4	0,0	52,4	7,1	39,6	0,0	100
Sağlık Hizmetleri	48,8	7,5	41,8	0,0	0,1	1,9	0,0	0,0	100
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	67,2	9,5	12,4	0,0	8,7	2,1	0,1	0,0	100
Eğitim Hizmetleri	69,7	9,3	11,5	0,0	3,3	1,8	0,0	4,3	100
Sosyal Gv.ve Sosyal Yardımlar	0,6	0,1	0,8	0,0	98,5	0,0	0,0	0,0	100

4 b)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme
Genel Kamu Hizmetleri	10,5	9,1	9,4	100,0	27,3	3,2	36,1	2,1
Savunma Hizmetleri	11,2	10,1	14,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	18,4	14,8	11,2	0,0	0,0	10,1	0,0	0,0
Ekonomik İşler ve Hizmetler	6,9	8,0	7,6	0,0	16,3	60,1	6,2	68,0
Çevre Koruma Hizmetleri	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0,0	0,0	0,1	0,0	2,3	5,8	55,7	0,0
Sağlık Hizmetleri	11,4	13,7	32,2	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	4,4	4,9	2,7	0,0	0,4	1,9	0,1	0,0
Eğitim Hizmetleri	36,6	38,7	20,1	0,0	1,2	12,9	0,3	29,8
Sosyal Gv.ve Sosyal Yardımlar	0,4	0,4	2,0	0,0	52,4	0,0	0,0	0,0
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100	100

Ek Tablo 5. Genel Bütçe Finansmanı (Mart Sonu)

	Ocak	Şubat	Mart
FAİZ DIŞI DENGİ	3.879.409	8.965.871	8.210.166
BÜTÇE DENGESİ	-403.733	-31.634	-5.540.671
BÜTÇE EMANETLERİ	1.283.528	-1.086.134	-1.234.121
DİĞER EMANETLER	-1.432.399	-736.400	-1.504.497
AVANSLAR	935.814	851.681	211.243
Nakit Dengesi	383.210	-1.002.487	-8.068.046
Hazine Finansmanı	-383.210	1.002.487	8.068.046
Toplam Net Borçlanma (Borçlanma eksi geri ödeme)	1.891.361	4.657.815	7.920.935
Yapılan Borçlanmaların toplamı	8.327.310	15.537.429	21.227.182
İç Borçlanma	7.167.997	14.266.598	18.687.985
Tahvil	5.566.997	11.750.598	15.340.985
Bono	1.601.000	2.516.000	3.347.000
Dış Borçlanma	1.159.313	1.270.831	2.539.197
Anapara Geri Ödemeleri Toplamı	-6.435.949	-10.879.614	-13.306.246
İç Borçlanma	-4.226.664	-8.051.927	-10.478.559
Tahvil	-1.154.664	-4.188.927	-4.344.559
Bono	-3.072.000	-3.863.000	-6.134.000
Dış Borçlanma	-2.209.285	-2.827.687	-2.827.687
Borçlanma Dışı Diğer Finansman	90.365	71.880	116.137
Özelleştirme Gelirlerinden			
Hazineye Aktarılan	63.795	63.795	63.795
Net Borç Verme (-)	-26.570	-8.085	-52.342
Kasa hareketi (- giriş, + çıkış)	-2.364.936	-3.727.208	30.974
Kaynak : Hazine Müsteşarlığı			

Ek Tablo 6. Merkezi Yönetim Borç Stokunun Kompozisyonu (Mart Sonu)

(milyon YTL)	Merkezi Yönetim Borç Stoku (2007 Sonu)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2008)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Şubat2008)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Mart2008)	%
İç Borç Stokunun Yapısı	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0
Kamuya	66.876	26,2	67.423	26,1	68.499	26,1	69.038	25,9
Piyasaya	188.434	73,8	191.044	73,9	193.519	73,9	197.439	74,1
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0
Sabit Faizliler	128.148	50,2	131.184	50,8	135.278	51,6	138.386	51,9
Değişken Faizliler	127.162	49,8	127.284	49,2	126.741	48,4	128.091	48,1
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0
Türk Lirası Cinsinden	229.168	89,8	232.109	89,8	236.761	90,4	238.756	89,6
Döviz Cinsinden	24.931	9,8	25.132	9,7	24.007	9,2	26.316	9,9
Döviz Endeksli TL	1.211	0,5	1.226	0,5	1.251	0,5	1.405	0,5
Dış Borç Stokunun Yapısı	78.168	100,0	78.170	100,0	79.725	100,0	86.439	100,0
<i>Faiz Yapısı açısından</i>	78.168	100,0	78.170	100,0	79.725	100,0	86.439	100,0
Sabit Faizliler	57.731	73,9	57.680	73,8	59.573	74,7	64.241	74,3
Değişken Faizliler	20.437	26,1	20.490	26,2	20.152	25,3	22.199	25,7
Toplam Borç Stokunun Yapısı	333.478	100,0	336.638	100,0	341.744	100,0	352.917	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>								
Kamuya	66.876	20,1	67.423	20,0	68.499	20,0	69.038	19,6
Piyasaya (1)	266.602	79,9	269.215	80,0	273.244	80,0	283.878	80,4
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	333.478	100,0	336.638	100,0	341.744	100,0	352.917	100,0
Sabit Faizliler	185.879	55,7	188.864	56,1	194.851	57,0	202.627	57,4
Değişken Faizliler	147.599	44,3	147.774	43,9	146.893	43,0	150.290	42,6
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	333.478	100,0	336.638	100,0	341.744	100,0	352.917	100,0
Türk Lirası Cinsinden	229.168	68,7	232.109	68,9	236.761	69,3	238.756	67,7
Döviz Cinsinden	103.099	30,9	103.303	30,7	103.732	30,4	112.756	31,9
Döviz Endeksli TL	1.211	0,4	1.226	0,4	1.251	0,4	1.405	0,4
<i>İç Borç Stokunun Ortalama Vadesi (Ay)</i>	25,7		24,9		24,4		23,4	
<i>İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)*</i>	22,0		21,2		27,6		20,4	
<i>İç Borç İhaleleri Ortalama Faiz Oranı % (2)*</i>	16,52		16,23		16,72		17,49	

*2007 Aralık ayı verileri kullanılmıştır

(1) Dış Borç Stokunun tamamının piyasaya olduğu varsayılmıştır.

(2) İskontolu Satışlar

Kaynak: www.hazine.gov.tr

Ek Tablo 7. 2008 Merkezi Yönetim Bütçe Ödenek ve Giderleri (Nisan Sonu)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Toplam	2008 Bütçe	(%)	Harcamaların
							Gerçekleşme	(%) Dağılımı
Giderler	16.305.696	16.607.569	18.648.608	18.637.973	70.199.846	222.553.217	31,54	100,00
Faiz Hariç Giderler	12.022.554	11.893.206	13.895.276	14.472.353	52.283.389	166.553.167	31,39	74,48
I. Personel Giderleri	4.841.110	3.855.601	3.815.917	4.013.661	16.526.289	48.672.049	33,95	23,54
Memur	4.289.467	3.228.100	3.210.697	3.281.325	14.009.589	40.520.597	34,57	19,96
İşçi	153.846	281.982	242.865	284.900	963.593	3.707.208	25,99	1,37
Diğer	397.797	345.519	362.355	447.436	1.553.107	4.444.244	34,95	2,21
II. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	622.053	482.950	480.375	488.486	2.073.864	6.405.463	32,38	2,95
Memur	554.603	389.389	387.082	384.372	1.715.446	5.249.058	32,68	2,44
İşçi	20.860	44.275	44.889	53.015	163.039	649.292	25,11	0,23
Diğer	46.590	49.286	48.404	51.099	195.379	507.113	38,53	0,28
III. Mal ve Hizmet Alımları	1.058.671	1.192.957	1.528.206	1.832.848	5.612.682	22.905.423	24,50	8,00
Savunma-Güvenlik	89.447	211.258	435.675	637.001	1.373.381	8.410.568	16,33	1,96
M.S.B	67.348	144.923	355.977	508.373	1.076.621	6.783.580	15,87	1,53
Jandarma Genel Komutanlığı	4.837	35.846	49.164	73.125	162.972	1.033.708	15,77	0,23
Emniyet Genel Müdürlüğü	17.262	30.489	30.534	55.503	133.788	593.280	22,55	0,19
Sağlık Giderleri	699.281	501.846	408.446	503.009	2.112.582	6.741.000	31,34	3,01
Yeşil Kart Uygulamasına İlişkin Sağlık Hizmetleri	496.929	242.684	264.693	295.198	1.299.504	3.850.000	33,75	1,85
İlaç	76.049	96.365	52.102	75.068	299.584	1.089.414	27,50	0,43
Tedavi ve Sağlık Malzemesi	126.303	162.797	91.651	132.743	513.494	1.801.586	28,50	0,73
Devlet Boçları Genel Giderleri	0	7.309	7.016	8.664	22.989	130.000	17,68	0,03
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	269.943	472.544	677.069	684.174	2.103.730	7.623.855	27,59	3,00
IV. Cari Transferler	5.136.224	5.643.299	6.734.851	6.531.372	24.045.746	69.206.600	34,74	34,25
Görev Zararları	65.750	215.784	186.115	95.655	563.304	1.551.334	36,31	0,80
KİT Görev Zararları	20.000	120.000	120.000	40.000	300.000	733.000	40,93	0,43
Mali Kurumlar	39.000	87.110	34.924	34.000	195.034	611.000	31,92	0,28
Diğer Görev Zararları	6.750	8.674	31.191	21.655	68.270	207.334	32,93	0,10
Hazine Yardımları	3.571.197	2.944.747	3.131.625	3.864.245	13.511.814	39.912.216	33,85	19,25
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Hazine Yardımları	74.451	74.307	73.353	72.955	295.066	932.000	31,66	0,42
İşsizlik Sigortası Fonu	74.451	74.307	73.353	72.955	295.066	932.000	31,66	0,42
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	3.341.001	2.662.995	2.870.973	3.599.998	12.474.967	37.031.000	33,69	17,77
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	3.006.881	2.302.700	1.565.300	3.069.550	9.944.431	28.804.000	34,52	14,17
Mahallî İdareler	109.123	141.333	134.986	129.401	514.843	1.235.100	41,68	0,73
Belediyelere Yardım	380	570	150	350	1.450	50.000	2,90	0,00
Diğer (İl özel İd. ve kıyılar)	108.743	140.763	134.836	129.051	513.393	1.185.100	43,32	0,73
Diğer Hazine Yardımları	46.622	66.112	52.313	61.891	226.938	714.116	31,78	0,32
DFİF	30.000	29.000	30.000	29.000	118.000	350.000	33,71	0,17
Diğer	16.622	37.112	22.313	32.891	108.938	364.116	29,92	0,16
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	84.298	8.081	23.782	67.800	183.961	335.898	54,77	0,26
Hane Halkına Yapılan Transferler	46.619	52.130	116.647	160.221	375.617	1.101.438	34,10	0,54
Burslar ve Harçlıklar	35.685	38.593	45.652	73.677	193.507	508.386	38,06	0,28
Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	1.710	2.208	52.786	59.402	116.106	466.521	24,89	0,17
Sağlık Amaçlı Transfer	3.763	3.705	3.416	4.598	15.482	65.271	23,72	0,02
Yiyecek Amaçlı Transfer	4.970	6.189	13.900	21.790	46.849	54.894	85,34	0,07
Banım Amaçlı Transfer	491	1.435	993	754	3.673	6.366	57,70	0,01
Tarımsal Destekleme Ödemeleri	185.000	696.065	1.388.887	935.572	3.205.524	5.400.000	59,36	4,57
Doğrudan Gelir Desteği	0	0	844.000	570.000	1.414.000	2.554.000	55,36	2,01
Ürün Destekleme Ödemeleri	50.000	513.000	0	150.000	713.000	1.758.000	40,56	1,02
Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	105.000	140.000	528.872	175.000	948.872	731.000	129,80	1,35
Diğer	30.000	43.065	16.015	40.572	129.652	357.000	36,32	0,18
Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	5.833	113.093	12.397	13.299	144.622	632.826	22,85	0,21
Sosyal Amaçlı Transferler	3.282	14.193	23.133	28.305	68.913	227.791	30,25	0,10
Yurtdışına Yapılan Transferler	35.765	26.843	72.591	55.062	190.261	654.057	29,09	0,27
Gelirden Ayrılan Paylar	1.138.480	1.572.363	1.779.674	1.311.213	5.801.730	19.391.040	29,92	8,26
V. Sermaye Giderleri	15.692	117.364	797.179	995.948	1.926.183	11.775.030	16,36	2,74
VI. Sermaye Transferleri	29.463	280.574	235.962	140.464	686.463	2.084.420	32,93	0,98
VII. Borç Verme	319.341	320.461	302.786	469.574	1.412.162	3.933.510	35,90	2,01
Yurtiçi Borç Verme	319.341	320.461	282.786	419.574	1.342.162	3.708.510	36,19	1,91
KİT	229.000	224.600	177.500	241.000	872.100	1.577.500	55,28	1,24
Risk Hesabı	0	0	0	17.450	17.450	590.000	2,96	0,02
Diğer	90.341	95.861	105.286	161.124	452.612	1.541.010	29,37	0,64
Yurtdışı Borç Verme	0	0	20.000	50.000	70.000	225.000	31,11	0,10
Kıbrıs	0	0	20.000	50.000	70.000	225.000	31,11	0,10
VIII. Yedek Ödenekler	0	0	0	0	0	1.570.672	0,00	0,00
Faiz Giderleri	4.283.142	4.714.363	4.753.332	4.165.620	17.916.457	56.000.050	31,99	25,52
I. İç Borç Faizi	3.621.818	3.828.329	3.793.296	3.911.475	15.154.918	46.055.000	32,91	21,59
II. Dış Borç Faizi	661.324	884.750	786.241	250.428	2.582.743	7.066.050	36,55	3,68
III. İskonto ve Kısa Vadeli İşlemlere Ait Faiz	0	1.284	173.795	3.717	178.796	2.879.000	6,21	0,25

Ek Tablo 8. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri Karşılaştırmalı 2007-2008 (Nisan Sonu)

	2007				2008				Artış Oranı	
	Nisan	Toplam	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı	Nisan	Toplam	Bütçe Tahmini	Gerçekleşme Oranı	Nisan	Toplam
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	16.362.700	65.804.597	203.500.684	32,3	18.637.973	70.199.846	222.553.217	31,5	13,9	6,7
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	13.282.377	46.757.484	154.769.069	30,2	14.472.353	52.283.389	166.553.167	31,4	9,0	11,8
Personel Giderleri	3.620.372	14.812.758	43.554.730	34,0	4.013.661	16.526.289	48.672.049	34,0	10,9	11,6
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Pr	440.374	1.845.956	5.800.916	31,8	488.486	2.073.864	6.405.463	32,4	10,9	12,3
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.881.916	5.342.929	22.154.275	24,1	1.832.848	5.612.682	22.905.423	24,5	-2,6	5,0
Savunma-Güvenlik	527.975	1.158.511	7.576.376	15,3	637.001	1.373.381	8.410.568	16,3	20,6	18,5
Sağlık Giderleri	626.314	2.295.099	6.624.064	34,6	503.009	2.112.582	6.741.000	31,3	-19,7	-8,0
Genel Tedavi ve Sağlık Malzemesi Gid	200.928	577.930	1.735.246	33,3	132.743	513.494	1.801.586	28,5	-33,9	-11,1
Genel İlaç Giderleri	118.543	308.960	974.930	31,7	75.068	299.584	1.089.414	27,5	-36,7	-3,0
Yeşil Kart Sağlık Hizmetleri	306.843	1.408.209	3.913.888	36,0	295.198	1.299.504	3.850.000	33,8	-3,8	-7,7
Devlet Borçları Genel Giderleri	3.182	23.605	59.111	39,9	8.664	22.989	130.000	17,7	172,3	-2,6
Diğer Mal ve Hizmet Alım Giderleri	724.445	1.865.714	7.894.724	23,6	684.174	2.103.730	7.623.855	27,6	-5,6	12,8
Cari Transferler	5.751.921	20.608.965	63.249.159	32,6	6.531.372	24.045.746	69.206.600	34,7	13,6	16,7
Görev Zararları	193.944	347.149	1.401.345	24,8	95.655	563.304	1.551.334	36,3	-50,7	62,3
KIT* Görev Zararları	140.000	190.000	699.891	27,1	40.000	300.000	733.000	40,9	-71,4	57,9
Mali Kurumlar	31.000	97.000	376.432	25,8	34.000	195.034	611.000	31,9	9,7	101,1
Diğer Görev Zararları	22.944	60.149	325.022	18,5	21.655	68.270	207.334	32,9	-5,6	13,5
Hazine Yardımları	2.933.634	12.156.344	36.273.127	33,5	3.864.245	13.511.814	39.912.216	33,9	31,7	11,2
Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Hazine Ye	190.500	388.000	807.545	48,0	72.955	295.066	932.000	31,7	-61,7	-24,0
İşsizlik Sigorta Fonu	190.500	388.000	807.545	48,0	72.955	295.066	932.000	31,7	-61,7	-24,0
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Gide	2.600.300	11.083.301	33.063.333	33,5	3.599.998	12.474.967	37.031.000	33,7	38,4	12,6
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	2.149.830	8.726.522	25.823.450	33,8	3.069.550	9.944.431	28.804.000	34,5	42,8	14,0
Mahalli İdarelere Hazine Yardımları	97.162	507.954	1.706.350	29,8	129.401	514.843	1.235.100	41,7	33,2	1,4
Diğer Hazine Yardımları	45.672	177.089	695.899	25,4	61.891	226.938	714.116	31,8	35,5	28,1
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yap	24.180	174.383	681.416	25,6	67.800	183.961	335.898	54,8	180,4	5,5
Hane Halkına Yapılan Transferler	121.356	339.578	994.286	34,2	160.221	375.617	1.101.438	34,1	32,0	10,6
Tarımsal Amaçlı Transferler	1.101.718	2.217.981	5.555.090	39,9	935.572	3.205.524	5.400.000	59,4	-15,1	44,5
Ürün Destekleme Ödemeleri	25.000	271.209	1.708.455	15,9	150.000	713.000	1.758.000	40,6	500,0	162,9
Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	50.000	330.000	740.690	44,6	175.000	948.872	731.000	129,8	250,0	187,5
Diğer Tarımsal Amaçlı Transferler	1.026.718	1.616.772	3.105.945	52,1	610.572	1.543.652	2.911.000	53,0	-40,5	-4,5
Hane Halkına Yapılan DiğerTransferle	12.081	127.361	617.967	20,6	13.299	144.622	632.826	22,9	10,1	13,6
Sosyal Amaçlı Transferler	2.942	8.769	67.400	13,0	28.305	68.913	227.791	30,3	862,1	685,9
Yurtdışına Yapılan Transferler	32.676	130.293	500.571	26,0	55.062	190.261	654.057	29,1	68,5	46,0
Gelirden Ayrılan Paylar	1.329.390	5.107.107	17.157.957	29,8	1.311.213	5.801.730	19.391.040	29,9	-1,4	13,6
Mahalli İdare Payları	987.874	3.938.843	13.285.805	29,6	942.979	4.599.095	15.059.000	30,5	-4,5	16,8
Fonlara Verilen Paylar	172.174	881.471	3.223.685	27,3	173.026	1.049.792	3.822.378	27,5	0,5	19,1
Diğer Paylar	169.342	286.793	648.467	44,2	195.208	152.843	509.662	30,0	15,3	-46,7
Sermaye Giderleri	1.075.635	2.333.756	12.915.236	18,1	995.948	1.926.183	11.775.030	16,4	-7,4	-17,5
Sermaye Transferleri	276.745	714.891	3.542.631	20,2	140.464	686.463	2.084.420	32,9	-49,2	-4,0
Yurtiçi Sermaye Transferleri	274.495	711.401	3.354.759	21,2	127.097	671.476	1.862.447	36,1	-53,7	-5,6
Yurtdışı Sermaye Transferleri	2.250	3.490	187.872	1,9	13.367	14.987	221.973	6,8	494,1	329,4
Borç Verme	235.414	1.098.229	3.552.122	30,9	469.574	1.412.162	3.933.510	35,9	99,5	28,6
Yurtiçi Borç Verme	220.415	1.074.374	3.267.122	32,9	419.574	1.342.162	3.708.510	36,2	90,4	24,9
Yurtdışı Borç Verme	14.999	23.855	285.000	8,4	50.000	70.000	225.000	31,1	233,4	193,4
Yedek Ödenekler	0	0	0		0	0	1.570.672	0,0		
Faiz Giderleri	3.080.323	19.047.113	48.731.615	39,1	4.165.620	17.916.457	56.000.050	32,0	35,2	-5,9

**Ek Tablo 9. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri Karşılaştırmalı 2007-2008
(Nisan Sonu)**

	2008 Nisan	2007 Nisan	Artış (%)	2008 Bütçede Ön Görülen	2007 Yılsonu	2008 Bütçeye Göre Gerçekleşen (%)	2007 Yılsonuna Göre Gerçekleşen (%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	64.750.629	60.424.276	7,16	204.556.459	189.617.246	31,65	31,87
Genel Bütçe Gelirleri	62.445.747	58.830.843	6,14	199.410.938	184.235.392	31,32	31,93
I-Vergi Gelirleri	53.157.833	43.800.420	21,36	171.206.312	152.831.736	31,05	28,66
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	16.313.059	12.554.190	29,94	52.600.000	48.197.403	31,01	26,05
Gelir Vergisi	11.902.399	9.422.455	26,32	38.100.000	34.446.780	31,24	27,35
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	898.123	760.652	18,07	1.512.910	1.505.819	59,36	50,51
Basit Usulde Gelir Vergisi	106.700	102.655	3,94	214.798	197.097	49,67	52,08
Gelir Vergisi Tevkifatı	10.559.018	8.249.914	27,99	35.141.082	31.678.554	30,05	26,04
Gelir Geçici Vergisi	338.558	309.234	9,48	1.231.210	1.065.310	27,50	29,03
Kurumlar Vergisi	4.410.660	3.131.735	40,84	14.500.000	13.750.623	30,42	22,78
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	276.806	48.111	475,35	220.000	156.122	125,82	30,82
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	55.951	-95.457	158,61	16.000	42.494	349,69	-224,64
Kurumlar Geçici Vergisi	4.077.903	3.179.081	28,27	14.264.000	13.552.007	28,59	23,46
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.782.804	1.492.248	19,47	4.029.000	3.645.419	44,25	40,93
Veraset ve Intikal Vergisi	22.039	21.182	4,05	152.000	124.603	14,50	17,00
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.760.765	1.471.066	19,69	3.877.000	3.520.816	45,42	41,78
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	21.246.249	18.552.957	14,52	71.382.312	63.589.293	29,76	29,18
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	5.751.297	4.913.799	17,04	17.652.000	16.792.632	32,58	29,26
Özel Tüketim Vergisi	12.678.121	11.233.525	12,86	44.719.366	39.110.505	28,35	28,72
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	7.319.365	6.224.008	17,60	25.638.366	22.051.751	28,55	28,22
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	1.293.620	1.007.354	28,42	4.611.000	4.293.326	28,06	23,46
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	3.738.226	3.683.310	1,49	13.207.000	11.720.469	28,30	31,43
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	326.910	318.853	2,53	1.263.000	1.044.959	25,88	30,51
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.262.629	1.038.070	21,63	3.975.946	3.149.139	31,76	32,96
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	1.554.202	1.367.563	13,65	5.035.000	4.537.017	30,87	30,14
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	10.796.539	8.546.285	26,33	33.502.000	28.970.325	32,23	29,50
Gümrük Vergileri	947.797	783.866	20,91	2.952.000	2.440.591	32,11	32,12
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	9.834.116	7.748.941	26,91	30.500.000	26.492.642	32,24	29,25
Diğer Dış Ticaret Gelirleri	14.626	13.478	8,52	50.000	37.092	29,25	36,34
Damga Vergisi	1.309.048	1.153.050	13,53	4.200.000	3.641.947	31,17	31,66
Harçlar	1.694.359	1.485.226	14,08	5.400.000	4.741.541	31,38	31,32
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Ver.	15.775	16.464	-4,18	93.000	45.808	16,96	35,94
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.786.690	3.114.497	21,58	8.978.314	7.903.902	42,18	39,40
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	490.760	454.494	7,98	1.687.000	1.468.088	29,09	30,96
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	2.559.902	1.931.211	32,55	4.247.707	4.454.737	60,27	43,35
Kurumlar Karları	389.752	398.013	-2,08	1.715.807	918.321	22,72	43,34
Kira Gelirleri	225.212	199.682	12,79	792.000	680.612	28,44	29,34
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	121.064	131.097	-7,65	535.800	382.144	22,59	34,31
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gel.	341.413	219.328	55,66	801.520	1.801.328	42,60	12,18
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	297	12		0	51.820		0,02
Özel Gelirler	341.116	219.316	55,54	801.520	1.749.508	42,56	12,54
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	5.102.887	5.780.467	-11,72	14.118.022	15.621.495	36,14	37,00
Faiz Gelirleri	1.219.257	1.613.599	-24,44	2.225.152	4.615.880	54,79	34,96
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	2.431.866	1.850.294	31,43	6.393.236	5.438.273	38,04	34,02
Devlet Payları	72.652	54.665	32,90	240.000	216.235	30,27	25,28
Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	2.359.214	1.795.629	31,39	6.153.236	5.222.038	38,34	34,39
Para Cezaları	989.472	1.405.624	-29,61	3.399.900	3.675.028	29,10	38,25
Yargı Para Cezaları	55.807	50.193	11,18	162.580	159.837	34,33	31,40
İdari Para Cezaları	297.020	191.823	54,84	657.291	711.427	45,19	26,96
Vergi Cezaları	615.870	1.128.586	-45,43	2.557.218	2.687.174	24,08	42,00
Diğer Para Cezaları	20.775	35.022	-40,68	22.811	116.590	91,07	30,04
Diğer Çeşitli Gelirler	462.292	910.950	-49,25	2.099.734	1.892.314	22,02	48,14
V-Sermaye Gelirleri	56.924	5.916.131	-99,04	4.306.770	6.076.931	1,32	97,35
Taşınmaz Satış Gelirleri	57.025	77.344	-26,27	401.300	231.148	14,21	33,46
Taşınır Satış Gelirleri	-101	-3.184	96,83	5.470	3.812	-1,85	-83,53
Diğer Sermaye Satış Gelirleri	0	5.841.971		3.900.000	5.841.971	0,00	100,00
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	1.283.213	923.357	38,97	3.417.133	3.795.238	37,55	24,33
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	1.021.669	670.076	52,47	1.728.388	1.586.616	59,11	42,23

Ek Tablo 10. 2008 Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre % Dağılımı (Nisan Sonu)

4 a)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	6,7	0,7	2,0	68,2	20,7	0,2	1,2	0,3	100
Savunma Hizmetleri	58,5	6,7	34,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	73,2	7,5	16,2	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	100
Ekonomik İşler ve Hizmetler	14,3	2,1	4,6	0,0	55,2	12,5	0,5	10,8	100
Çevre Koruma Hizmetleri	63,7	8,7	9,6	0,0	0,0	1,2	16,9	0,0	100
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0,6	0,1	0,4	0,0	58,1	8,2	32,6	0,0	100
Sağlık Hizmetleri	47,4	7,3	41,1	0,0	0,1	4,1	0,0	0,0	100
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	65,0	9,1	12,1	0,0	9,4	4,0	0,4	0,0	100
Eğitim Hizmetleri	65,8	8,6	11,9	0,0	4,7	4,4	0,1	4,5	100
Sosyal GÜV.ve Sosyal Yardımlar	0,5	0,1	0,9	0,0	98,4	0,0	0,0	0,0	100

4 b)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme
Genel Kamu Hizmetleri	10,6	9,0	9,4	100,0	22,6	3,0	46,0	6,2
Savunma Hizmetleri	11,0	10,1	19,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	18,0	14,6	11,7	0,0	0,0	6,5	0,0	0,0
Ekonomik İşler ve Hizmetler	7,2	8,6	6,8	0,0	19,3	54,6	6,3	64,4
Çevre Koruma Hizmetleri	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0,0	0,0	0,1	0,0	2,3	4,0	44,3	0,0
Sağlık Hizmetleri	11,1	13,6	28,4	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	4,4	4,9	2,4	0,0	0,4	2,3	0,7	0,0
Eğitim Hizmetleri	37,0	38,5	19,8	0,0	1,8	21,0	1,4	29,3
Sosyal GÜV.ve Sosyal Yardımlar	0,4	0,4	2,1	0,0	53,6	0,3	0,0	0,1
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100	100

Ek Tablo 11. Genel Bütçe Finansmanı (Nisan Sonu)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan
FAİZ DIŞI DENGİ	3.879.409	8.965.871	8.210.166	12.067.371
BÜTÇE DENGESİ	-403.733	-31.634	-5.540.671	-5.849.086
BÜTÇE EMANETLERİ	1.283.528	-1.086.134	-1.234.121	-1.131.630
DİĞER EMANETLER	-1.432.399	-736.400	-1.504.497	-681.785
AVANSLAR	935.814	851.681	211.243	197.263
Nakit Dengesi	383.210	-1.002.487	-8.068.046	-7.465.238
Hazine Finansmanı	-383.210	1.002.487	8.068.046	7.465.238
Toplam Net Borçlanma (Borçlanma eksi geri ödeme)	1.891.361	4.657.815	5.765.077	8.472.389
Yapılan Borçlanmaların toplamı	8.327.310	15.537.429	21.227.182	33.704.143
İç Borçlanma	7.167.997	14.266.598	18.687.985	30.277.607
Tahvil	5.566.997	11.750.598	15.340.985	25.649.607
Bono	1.601.000	2.516.000	3.347.000	4.628.000
Dış Borçlanma	1.159.313	1.270.831	2.539.197	3.426.536
Anapara Geri Ödemeleri Toplamı	-6.435.949	-10.879.614	-15.462.104	-25.231.754
İç Borçlanma	-4.226.664	-8.051.927	-10.478.559	-19.671.755
Tahvil	-1.154.664	-4.188.927	-4.344.559	-12.894.970
Bono	-3.072.000	-3.863.000	-6.134.000	-6.776.785
Dış Borçlanma	-2.209.285	-2.827.687	-4.983.545	-5.559.999
Borçlanma Dışı Diğer Finansman	90.365	71.880	116.137	132.644
Özelleştirme Gelirlerinden Hazineye Aktarılan	63.795	63.795	63.795	63.795
Net Borç Verme (-)	-26.570	-8.085	-52.342	-68.849
Kasa hareketi (- giriş, + çıkış)	-2.364.936	-3.727.208	2.186.832	-1.139.796
Kaynak : Hazine Müsteşarlığı				

Ek Tablo 12. Merkezi Yönetim Borç Stokunun Kompozisyonu (Nisan Sonu)

<i>(milyon YTL)</i>	Merkezi Yönetim Borç Stoku (2007 Sonu)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2008)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Şubat2008)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Mart2008)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Nisan2008)	%
İç Borç Stokunun Yapısı	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0	268.794	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0	268.794	100,0
Kamuya	66.876	26,2	67.423	26,1	68.499	26,1	69.038	25,9	69.120	25,7
Piyasaya	188.434	73,8	191.044	73,9	193.519	73,9	197.439	74,1	199.674	74,3
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0	268.794	100,0
Sabit Faizliler	128.148	50,2	131.184	50,8	135.278	51,6	138.386	51,9	136.920	50,9
Değişken Faizliler	127.162	49,8	127.284	49,2	126.741	48,4	128.091	48,1	131.874	49,1
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	255.310	100,0	258.468	100,0	262.019	100,0	266.477	100,0	268.794	100,0
Türk Lirası Cinsinden	229.168	89,8	232.109	89,8	236.761	90,4	238.756	89,6	241.152	89,7
Döviz Cinsinden	24.931	9,8	25.132	9,7	24.007	9,2	26.316	9,9	26.250	9,8
Döviz Endeksli TL	1.211	0,5	1.226	0,5	1.251	0,5	1.405	0,5	1.391	0,5
Dış Borç Stokunun Yapısı	78.168	100,0	78.178	100,0	79.736	100,0	86.567	100,0	85.839	100,0
<i>Faiz Yapısı açısından</i>	78.168	100,0	78.178	100,0	79.736	100,0	86.567	100,0	85.839	100,0
Sabit Faizliler	57.731	73,9	57.687	73,8	59.583	74,7	64.344	74,3	63.824	74,4
Değişken Faizliler	20.437	26,1	20.491	26,2	20.154	25,3	22.223	25,7	22.014	25,6
Toplam Borç Stokunun Yapısı	333.478	100,0	336.646	100,0	341.755	100,0	353.045	100,0	354.632	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>										
Kamuya	66.876	20,1	67.423	20,0	68.499	20,0	69.038	19,6	69.120	19,5
Piyasaya (1)	266.602	79,9	269.223	80,0	273.256	80,0	284.006	80,4	285.512	80,5
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	333.478	100,0	336.646	100,0	341.755	100,0	353.045	100,0	354.632	100,0
Sabit Faizliler	185.879	55,7	188.871	56,1	194.861	57,0	202.730	57,4	200.744	56,6
Değişken Faizliler	147.599	44,3	147.775	43,9	146.895	43,0	150.314	42,6	153.889	43,4
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	333.478	100,0	336.646	100,0	341.755	100,0	353.045	100,0	354.632	100,0
Türk Lirası Cinsinden	229.168	68,7	232.109	68,9	236.761	69,3	238.756	67,6	241.152	68,0
Döviz Cinsinden	103.099	30,9	103.311	30,7	103.743	30,4	112.884	32,0	112.089	31,6
Döviz Endeksli TL	1.211	0,4	1.226	0,4	1.251	0,4	1.405	0,4	1.391	0,4
İç Borç Stokunun Ortalama Vadesi (Ay)	25,7		24,9		24,4		23,4		23,5	
İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)*	22,0		21,2		27,6		20,4		30,7	
İç Borç İhaleleri Ortalama Faiz Oranı % (2)*	16,52		16,23		16,72		17,49		18,3	

*2007 Aralık ayı verileri kullanılmıştır

(1) Dış Borç Stokunun tamamının piyasaya olduğu varsayılmıştır.

(2) İskontolu Satışlar

Kaynak: www.hazine.gov.tr

